

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.** A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Hollós Mátyás ágyugyára.

— Egy katonai szaktekintélytől. —

Budapest, szeptember 27.

A bécsi arzenál ágyu-osztálya már nem tud elég ágyut előállítani. Pedig a tábori tüzérseget is új gyorstöltő ágyukkal akarják felszerelni. Ez bírta rá a hadügyminisztert, hogy új ágyugyár felállítását vegye tervébe s annak helyéül Steinfeldet nézze ki.

A magyar közvélemény organumai e hír hallatára avval a megokolt érveléssel, hogy mivel az arzenál Bécsben van, azt követelik, hogy az új ágyugyárat okvetlenül a monarchia másik felében, Magyarországon kell fölállítani. Erre az érvelésre legott megjelent a válasz, mely szerint új ágyugyárra nincs szükség s hogy a Steinfeld felállítandó ágyugyár nem is ágyugyár, hanem csak *kiegészítő része* a bécsi arzenálnak.

Hát vagy elegendő a bécsi arzenál, vagy nem elegendő. Ha elég, akkor nincs szükség még a kiegészítő részre sem s akkor meddő dolog e kérdés fölött vitát folytatni; vagy nem elég s akkor új ágyugyárra van szükség, melynek dolgát nemcsak államjogi, de katonai szempontból is meg kell beszélnünk s komoly érvek meghallgatása után kell eldöntenünk, hogy az arzenál kiegészítő részét hol kell fölépíteni.

Ez a kiegészítő résznek nevezett gyár egyszerűen megtévesztés. Ezt hát hagyjuk ki okoskodásunkból. Az arzenál kiegészítéséről csak akkor lehetne szó, ha műhelyeinek kibővítését vették volna csak tervébe s ha e kiegészítés Bécs város falain belül történék csupán. Ámde azt a gyártelepet, amelyet Bécsből tizennyolc kilométernyi távolságban akarnak fölépíteni, csak olyan logikával lehetne kiegészítő résznek nevezni, mint amilyen a cattarói erődítéseket neveznék a przemysli erődök kiegészítő részének. Lehet-

séges, hogy azt a kiegészítő szerepet, melyet a steinfeldi gyárnak szántak, megnyugvással fogadja a szakértelem híján lévő közönség, de ekkora megnyugvást hozzáértő embertől mégsem lehet várni!

Nevezük hát a steinfeldi gyárat szépen a maga nevében. Bizony külön ágyugyár annak a neve s ha azokat az okokat akarjuk ki-keresgélteni, amelyek a mellett szólnak, hogy ezt a külön ágyugyárat Steinfeldben építsék föl, keresve sem találunk mást, mint azt, hogy ott a kincstárnak tulajdon telke és kísérleti lötere van.

Ám a steinfeldi építkezés ellen jóval több argumentumunk van, melyeket még keresgélünk sem kell. Ime:

Az arzenálban kézi lőfegyverek (puskák stb.) és a szálfegyverek (kard) javítását, kipróbálását végzik. Gyártanak puskátólényeket, ágyutöltényeket és ágyukat. Múltányos tebát, hogy ezt a munkát az anyagi hozzájárulás arányában megosztva, a monarchia másik államában is végezzék s a kisebb részt, az új ágyugyárat Magyarországra telepítsék.

A steinfeldi utak nem előnyösek, mert az új ágyugyárnak közvetlenül csak a déli vasút állana rendelkezésére.

Steinfeld a monarchia határához aránylag nagyon közel van és nyugot felől rövid hadjárattal elérhető.

Ellenséges betörés esetén a steinfeldi ágyugyár összes készleteivel kardcsapás nélkül az ellenség hatalmába kerülne.

Mind ezek megdöntenetelennül szólnak igazunk mellett, hogy a steinfeldi ágyugyár létesítése szerencsétlen gondolat, melynek realizálását semmiképpen sem szabad megengednünk. Gondolkodnunk kell egy jobb, megfelelőbb helyről s e helyet megtalálnunk nem is olyan nagyon nehéz. A monarchia két államának egész területén az új ágyugyár céljainak legmegfelelőbb helye *Komárom vára* volna.

Mindazok a szükséges kellékek, melyek Steinfeldben nincsenek meg, bővíben megvannak Komáromban.

Magyarország központjában, a monarchia minden határától kellő messzeségben fekszik. Négy irányba vezető vasútja, hatalmas víziútja van s ehhez még a Vág-folyót, a közellevő győri, almás-füzitői, érsekújvári és párkányi vasúti csomópontokat is számítanunk kell. A már meglévő, bár nem teljesen újabbkori erődítések a gyár védelmére szolgálnának és ha a mozgósítás esetére tervezett kiegészítő erődítéseket annak idején megépítik, a gyár védelme, biztosítása ideálisnak nevezhető.

A komáromi ágyugyárat biztosító erődítések értékét és védelmi erejét a dunai monitorok alkalmazása tetemesen fokozná.

A szükséges lőtér is nagyon közel van s vagy a Nagy-Csallóközön, vagy Igmánd oldalán kinalkozik.

A vízi-ut a bécsi arzenállal való közlekedést és a szállítást is sokkal olcsóbbá teszi, mint a Bécs és Steinfeld közötti drágább vasut.

Végül: Komárom vidékének eléggé sűrű lakossága van, hogy a szükséges munkaerő nagy részét megtalálják s az élelmezés is a város közelsége mellett biztosítva van. Nem megvetendő megnyugtató még azon körülmény sem, hogy a komáromi ágyugyár üzemét még az odáig jutott ellenséges betörés és a körülzárás után is folytathatná.

Világos tehát, hogy a Steinfeld mellett szóló, egyetlen előny ellenében a helyes telepítés összes kellékei Komáromban egyesülnek. E vár ágyugyár telepítésére szinte kinalkozik, s minden állami és katonai érdek a komáromi ágyugyár mellett szól!

Felünk azonban, hogy az eldöntésre és Magyarország érdekének biztosítására hivatott tényezők politikai és jogelméleti vitatkozások közepette az ágyugyárnak Komáromba való telepítésével el fognak késni és utóbb, amikor

TÁRCA

Anjuta.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: **Csehov Antal.**

Az oleső kis padlásszobában Blooskov, az orvosnövendék, aki már a hatodik szemesztert járja, hangosan tanulva föl s alá járkált. A megerőltető, szakadatlan tanulástól a szája egészen kiszáradt, homlokán nagy verejtékesöppök gyűnygöztek.

Az ablak mellett, amelyre jégvirágokat fagyasztott a hideg, barátja, Anjuta ült egy tabureten. Sovány, huszonöt éves barna nő, nagyon halvány, a szeme szelíd, szürke. Együtt laktak. Összekuporodva ült a leány s egy férfing galériájának a himzésével bibelődött. Nagyon sietett a munkával. Már délutánra fordult az idő, az óra kettőt ütött s a szobácska még nem volt kitakarítva.

Összegöngyöltet takaró, szerteheverő vánskók, könyvek, ruhák, egy nagy, fekete tál, benne piszkos szappanos lé és cigarettavégék, a padlón por és piszok . . .

— A jobb tődő három részből áll, — darrálta Blooskov hangosan. — Határai: a felsőrész a mellkas elülső falán a negyedik és ötödik bordig nyúlik. Oldalt a felső felület egészen a negyedik bordáig, hátul a . . .

Blooskov pillantása a padmalyra irányult, nagyon erőlködött, hogy helyesen elképzelje azt, amit éppen tanult. Mivel pedig ez nem sikerült neki, kezdte kitapogatni a felső bordákat a mellényen át.

— A bordák a zongorabillentyűkhöz hasonlítanak, — mondotta. — Hogy ne tévedjünk és rögtön rájuk akadunk, fekvésüket tanulmányozni kell az emberen és a csontvázon. Ugyan, hagyj abba a himzést, Anjuta, tájékozódnom kell a dologban.

Anjuta letette a munkáját, levetette a zubbonyát és felállott. Blooskov szembe ült vele, elgondolkozva tsszeráncolta a homlokát és kezdte vizsgálni és számlálni a bordákat.

— Hm . . . az első borda nem érezhető . . . a kulcsosont mögött fekszik . . . ez a második borda . . . így ha . . . ez a harmadik, a negyedik . . . Látszatra olyan sovány vagy s a bordákat mégsem lehet érezni . . . Ez a harmadik, negyedik . . . Nem, így tévedhet az ember . . . Jeleznem kell őket. Hol a szemem?

Blooskov elővette a szentet és Anjuta testére párhuzamos vonalakat kezdett rajzolni, amelyek a bordákat fedezték.

— Kötűnő! . . . Jó. És most megkopogtathatom a bordákat! Állj fel!

Anjuta felállt és fölemelte a fejét. Blooskov megvizsgálta a bordákat, el volt mélyvedve és nem vette észre, hogy a leány ajka, orra és ujjainak a vége megkékült a hidegtől.

— Most már minden világos előttem — mondta Blooskov, abbahagyva a vizsgálódást. — Ül jgy, hogy le ne törődj magadról a rajzot. Most még valamit kívülről tanulok meg.

A diák megint fel-s alájárt a szobában és hangosan tanult. Anjuta olyan volt a fekete rajzolatokkal, mintha tetoválták volna. Reszkette a hidegtől ült ott és elgondolkozott. Egyáltalában nagyon keveset beszélt, mindig hallgatott és gondolkozott . . . gondolkozott.

Hát év alatt, amióta a diákok ismerőse, csak öt olyan logényvel került össze, mint amilyen Blooskov. Ezek a diákok már mind befejezték a

tanulmányait és általában becsült embereké lettek. És amióta tekintélyes állásokhoz jutottak, Anjutát többnyire elfelejtették. Egyikük Párisban él, kettő orvos lett, a negyedik festő s az ötödik, hír szerint, már tanár. Blooskov a hatodik . . .

Csakhamar ő is befejezi tanulmányait és tekintélyes ember lesz. Blooskov jövője kétségtelenül fényes lesz, kiváló ember lesz belőle, de most még nagyon bajos az állapota. Blooskovnak nincs cigarettája, nincs teája és cukorja is csak négy darab van már.

— Sietnem kell egy kicsit a himzésessel, hogy pénzt szerezzek s huszonöt kopekért teát és cigarettát vásárolhassak.

— Be szabad jönni? — kérdezte valaki kívülről.

Alig vetett Anjuta valami kendőt a vállára, már be is lépett Fetist, a festő.

— Kérszel jövőnk — mondta Blooskovhoz fordulva s vadul pislantva elő homlokára lefogó bozontos haja alól. — Nem mondana le vagy két órára az ön szép leánykájáról? Egy képet festek és modell nélkül sehogyszem tudom befejezni.

— Örömmel! — egyezett bele Blooskov. — Menj vele, Anjuta!

— Mikereszti válom van ott nekem? — felelte halkán Anjuta.

— De miért nem akarsz odamenni? Fetist a művészet nevében kér és nem holmi ostobaságok kedvéért. Miért nem segited ki, ha módodban van?

Anjuta ezenközben már fel is öltözködött.

— És mit fest ön most? — kérdezte Blooskov

— Psychet. Jó tárgy; de nem igen jutok vele előre, már több alkalmatlan modellt kellett elküldenem. Tegnap is volt egy nálam, annak két lába volt. „Miért két a láb?” — kérdeztem tőle. — „A harisnya festette meg” — fe-

már a steinfeldi ágyugyár kohóiban olvad az ágyüerc, *erélyes tiltakozás*-sal leszűk kénytelenek beérni. Ebből pedig az országnak semmi haszna sem lesz!

Ebben a dologban sem idő, sem ok nincs tehát a hosszas vitakozásra! Itt cselekedni kell. Meg kell markolni minden eszközt, hogy az ágyugyárat Komáromnak s így Magyarországnak biztossítsuk.

Hollós Mátyás ágyugyára! Támadj fel újra!

BELFÖLD

Református egyházgyűlés. Pápról táviratozák: A dunántúli evangélikus református egyház ma kezdte meg Antal Gábor püspök s Hegedűs Sándor főgondnok elnökele alatt közgyűlési tanácskozásait. Ezt megelőzőleg ma lelkészaválás volt. A püspök a kerületnek 13 új rendes lelkészt avatta fel. Ezután lelkesi értekezletet tartottak, amelyen Balogh Elemér poszonyi lelkész a teológusok számára külföldön létesítendő alapítványokról, Antal püspök az egyházi adózás kérdéséről, Gyálóky László ógyallai lelkész a kerületi gyűlések reformjáról és Fülöp József körmeneti lelkész az egyház és az isko'a viszonyáról tartottak tetszéssel fogadott felolvasásokat. A lelkesi értekezletek alelnökül Kis József esperest és jegyzőül Csizmadia Lajos teológiai tanárt választották meg.

Pánszláv röpirat a helyzetről. A chlopyi hadiparancs nyomán egy turköz-szent mártóni nyomdából kikerült az első pamflet is: elejétől végig galád támadás, kifogástalan magyar nyelven, a magyar nemzeti álameszme és a magyarság ellen. *Néptörzsek* a címe és Mocsárynak azt a mondását veszi mottóul, hogy „egyszerre irontot csinálni Bécs és a nemzetiségek ellen, az lehet képtelenség, de nem politika.” Valóban, az öreg Mocsáry nem érdemelte meg, hogy a magyar nemzet belső ellenségei mindig rá hivatkozzanak, valahányszor a magyarság felé töltögetik a nyelveket. Mert ez a pamflet sem tesz egyebet. Már az elején gonyolódik azon, hogy a magyar nemzet megdőbbsen a hadiparancs miatt és figyelmezteti a magyarokat hogy negyvennyolcban sem akartak a magyarok néptörzs lenni s azért buktak el. Ilyenek vannak a röpiratokban:

A magyarok történelem-hamisításból élnek több mint egy század óta, t. i. azóta, amióta Magyarország történetét a magyarság történetének iparkodnak feltüntetni. Negyvennyolcban is azt költik és mesélik, hogy a fajmagyarság által verettek meg a nem magyar néptörzsek és ő felsége hadserege, — pedig a dolog nem úgy van az ilyen állítás egyszerűen falsum. Negyvennyolcban felolvasott a jobbságügyi kötelék, hirdettetett a szabadság, egyenlőség, aminek felült nagyon sok ember. A magyar hadseregben ott küzdöttek a

lelte... És ön mindig kívülről tanul? Boldog ember! Van türelme!

— Az orvosi tudományban nem igen haladhat előre az ember, ha nem tanul kívülről.

— Hm... Már megbocsát, Blozkov, de maguk ugye élnek itt, akárcsak egy disznóiban! Az ördög tudja, hogy élnek maguk!

— Mit csinálnak? Hát élhetnek-e én más-képpen?... Apám tizenkét rubelt küld havonként s ezzel be kell érnem. Hogyan éljek aztán ennnyiből?

— Persze... persze... — mondta a festő, s megrázkódott az undortól. — Felőtt ember nem élhet esztetika nélkül. Ugy-e? És maguknak itt ez a szoba olyan, hogy az isten tudja milyen. Az ágy rendetlen, mosogató-víz, piszok... A tegnapi főzelékmaradék még a tányéron. Pfui!

— Ez igaz — mondta a diák elpirulva. — Anjuta nem ért már rá kitarikritani a szobát. Egész mostanáig nagyon el volt foglalva.

A festő elfávozott Anjútával.

Blozkov lefeküdt a díványra és tovább tanult, azután elaludt, s mikor végül egy óra múlva fölbredt: fejét két öklére támasztva, szomoruan meredt maga elé. Visszaemlékezett a festő szavaira, hogy az embernek esztetikával kell élnie. Környezetét most undorítónak és nyomorúságosnak látta. Képeletben nagy ebedlőben látta magát, amint feleségével, valami előkelő dámmal teázik... Most pedig ott van a mosogató-lé, a benne uszkáló cigarettavégekkel... Ez elviselhetetlen, utálatos. Anjuta sem szép, amolyan kőszala lány... sajnálnivaló. És Blozkov ebben a pillanatban világosan látta, hogy el fog válni tőle.

Mikor Anjuta a festőtől visszaérkezett s a köpenyét levetette, a diák felállott és komolyan így szólt:

— Figyelj ide, kedvesem... Ül le, jól hallgass meg, amit mondok. El kell válnunk... Egyszóval, nem élhetek tovább veled.

Damjaniosok, Aulichok, Leiningenek, Bemek, Dembinskyek, Guyonok etc., akárhaz hasonlókat alig tud felmutatni a magyarság a saját fajtájából. A branis-kői csatái, a forradalom egyik legényesebb legyvertényét, a zólyomi tótok vívását. Sok román, német, orosz. tőt és lengyel küzdött a magyar hadseregben a császáriak ellen. Nem való tehát, sőt egyenesen történelmi falsum, ha a 48-iki forradalmi erőmutatványt a magyarság felgolyaja a fajmagyarság részére s olybá árusítja a tájékozatlan világnak, mintha az egészben a fajmagyarság javára volna irándó.

Ha betartotta volna Bécs a népeknek adott ígéreteit ha nem kísérletezik vala a germanizációval, hanem szervezte volna nemzeti alapon a horvátok és szerbeket kívül a románokat, oroszokat és tótokat is bátran el lehet mondani, hogy soha sem lett volna lehetséges sem az 1867-iki kiegyezés s minden valószínűséggel a magyar-kérdés soha többé nem került volna lelezimre. A magyarságot szervezheték volna nemzeti alapon úgy, mint a többi törzset s azon egyenlőségi alapotból kiemelkedni s magát a többiek fölé helyezni soha sem is állott volna többé módjában.

Igy és illetéknéppen piszkolódik a néptelenség mégé búj panszláv és azt tanácsolja végül:

— Ne örjögjenek, uraim, hanem szereljenek le s fogjanak hozzá politikájuk reperálásához a-tól z-ig.

A kelletnél több helyet vesztegettünk e hitvány förmédvénnyre, de csak a kuriózum kedvéért. Elvárjuk az ügyességétől hogy kirántja e habzó száju panszlávot a néptelenség homályából és megérteti veie, hogy egyelőre még nem lehet büntetlenül gyalázni a magyart.

A válság.

Budapest, szeptember 27.

A miniszterelnök ma gyorsan és teljes csöndben megjárta Bécsot. Az éjjel hirtelen eltűnt Budapestről, délelőtt tizenegy órakor a király fogadó szobája előtt bukkant föl Bécsben. Egyórát kihallgatás után megint vonatra ült s este hét órakor már ismét a miniszterelnöki palotában bukkant föl. A szabadelvűpártnak csak nagyon beavatott tagjai tudtak erről az utazásról, de céljai felől senki tisztában nincs. Mindössze annyit tudhatni róla, amennyit a félhivatalos lap tudósítók elárulnak belőle, ami ugyan első látásra nagyon kevés, de olvasni tudók számára mégis nagyon sok.

A félhivatalos lap tudósítók ugyanis, konstánálvan először gróf *Khuen-Héderváry* Károly rejtelmes bécsi utazását s a vasárnapi audienciát, azt is elárulja, hogy a miniszterelnök *jelentést tett a kabinet újalakítására irányzott eddigi fáradozásainak eredményéről.*

Tegnap meg azt hitte az egész szabadelvűpárt, hogy a régi minisztérium marad a helyén. Ma már ez sem volna bizonyos? Az eddigi eredmények nem jelenthetik azt, hogy minden rendben van. Viszont az, hogy a miniszterelnöknök

Anjuta a festőtől, a hosszas modellállástól fáradtan, elgyöngyöltén jött hazra. Arca megnyult, aggodalmasnak látszik, álla egészen hegyes. Nem felel, csak vonagolni kezd az ajka.

— Be kell látnod, hogy előbb vagy utóbb válnunk kell — folytatja a diák. — Szép, jó lány vagy, nem vagy ostoba... Be fogod látni...

Anjuta újra felvette a köpenyét, a himzést némán papirosba göngyöltte, a pamutot és tüket összeszedegette. A légy darab cukrot a papírossal, mikor az ablakon meglátta, odatette az asztalra a könyvek mellé.

— Ez a... te... cukrod... — mondta s csöndesen elfordult, hogy a füte ne lássa könnyeit.

— Mért sírsz? — kérdezte Blozkov.

Izgatottan ment végig a szobán és így szólt: — Csudálatos, hát mi is van ebben?... Jól tudod, hogy el kell válnunk. Örökké úgy sem lehetünk együtt.

A léány csak szedegette össze a cókmojkját és megfordult, hogy bucsuzzék. Blozkovot elfogta a részvét.

— Maradjon-e még itt egy hétig? — gondolkozott magában. — Csakugyan, maradjon még itt egy hétig, aztán mondom majd, hogy: menj, isten hírelve.

És dühösködve, amiért ilyen határozatlan, haragosan rákiáltott:

— Na, hát miért állsz itt ilyen némán? Ha menni akarsz, hát menj, ha pedig nem akarsz menni, hát vedd le a köpenyedet és maradj! Maradj!

Anjuta némán leveti a köpenyét, zokogva előveszi a zsebkendőjét és nesztelenül odamegy a helyére, az ablak mellé.

A diák veszi a könyvet, fel s alá jár a szobában és tanulja:

— A felső tüdő három részből áll. A felső-rész a mellkas innenső oldalán a negyedik, ötödik bordáig ér...

annyt kellett *fáradozni*, megerősíti azt a tegnapi hitünket, hogy a kabinetben vidám obstrukció folytatható s hogy nem mindenki akart legott kötélnék állanti a régi miniszterek közül. A kabinet tehát a félhivatalos jelentés beismerése szerint sincs még megalkotva. Ha egy bécsi lap információinak hitelt lehet adni, úgy minden *Tomasic* Miklós bársonyszékén mulik, amelynek ezideig még nincsen gazdája. Tudvalevő, hogy *Tomasic* ellen összeférhetlenségi bejelentést tettek, mert a horvát miniszter miniszterré történt kinevezése alkalmával elfeledte magát újból képviselővé megválasztatni. Evvel az összeférhetlenségi bejelentéssel pedig nagyon kényes államjogi kérdést érintettek. A horvát képviselő kiküldetése a magyar képviselőházba mindaddig jogszerű, amíg mandátuma le nem jár. Horvátországban pedig nem törvény, hogy kinevezése esetén a horvát képviselőnek újból meg kellene választatnia magát. A miniszterelnök most ebben a dologban kerességi a kifelé vezető utat, mert nem tördök vele, hogy *Tomasic* senkinek sem kell. Neki kell s ovel vége. *Khuen-Héderváry* bécsi útjának *eredményeiről* többet tud egy másik könyvatos tudósító, amely már ismeri a miniszterelnöknek a katonai kérdésekben megállapított programját is.

Khuen-Héderváry Bécsben.

A félhivatalos *Budapesti Tudósító* a következőket jelenti:

Gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnököt, aki ma éjféltűn az expresszvonattal Bécsbe utazott, ma délelőtt 11 órakor 6 fel-sége egy óra hosszat tartó magánkihallgatásán fogadta, melyben a miniszterelnök jelentést tett a kabinet újalakítására irányzott eddigi fáradozásai eredményéről. A miniszterelnök a háromórát vonattal visszautazott Budapestre, ahol esti 7 órakor érkezett meg s a pályaudvarról a miniszterelnökségre hajtatott; itt több látogatást fogadott. E hó 30-án, a cár látogatása alkalmából, a miniszterelnök újra Bécsbe megy.

Ő felsége Budapestre utazására nézve eddig még nem történtek rendelkezések.

A *Magyar Távirati Iroda* a miniszterelnök bécsi útjáról a következőket jelenti:

A király ma reggel fél kilenc órakor Schönbrunnból a Burgba érkezett. Ő felsége fél tíz órakor gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnököt, aki reggel 1/48 órakor érkezett a keleti expresszvonattal, külön kihallgatáson fogadta, mely majd egy óráig tartott. Délelőtt a király *Kocher* miniszterelnököt is hosszabb kihallgatáson fogadta. Délután négy órakor a király ismét visszatért Schönbrunnba.

A miniszterelnök katonai programja.

Egy könyvatos lap tudósító, aki főleg nemzetipárti körökből szokta információit meríteni, a miniszterelnök katonai programját a következőkben ismerteti:

Gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök az éjjel Bécsbe utazott, hogy az általa megállapított programot ő felsége elé terjeszse és a továbbiakra nézve előterjesztést tegyen. Beavatott körökben úgy vélik, hogy a miniszteri tanácskozások után megállapított programnak a katonai kérdésekre vonatkozó része szabatosan körülírja azon nemzeti engedményeket, amelyek a Szentiványi-féle előterjesztésben alapulnak, de azoknál jóval jelentékenyebb tartalommal és jelentőséggel bírnak. Így a *cimerkérdés* megoldása a paritás alapján történik, ami a *kettős cimert* jelenti. Egyéb vívmányok mellett legfontosabb az, melyet a miniszterelnök programja a katonai oktatás és a büntető-igazságszolgáltatás nyelve tekintetében tartalmaz. Értesülésünk szerint a katonai oktatás kérdésében *Khuen-Héderváry* miniszterelnök programja továbbmegy annál is, amit annak idején a volt nemzeti párt e tekintetben követelt; a program szerint ugyanis a katonai oktatásnak majdnem egészen magyarra tételevel egy nemzeti irányú fejlődés útja biztosítva van. A *büntető perrendtartás nyelvére* nézve, hír szerint, az a megállapodás, hogy a tárgyalás nyelve, különösen a védelemre való tekintettel magyar legyen és hogy a magyarországi ezredék körében működő hadbíráktól a magyar nyelv teljes tudása megkövántassék, hogy ne — mint eddig — tolmács útján, hanem közvetlenül magyar nyelven vezethesse a tárgyalást a vizsgáló hadbíró.

A szabadelvűpártból.

Készülnek a mentőhidak a szabadelvűpárt diadalmas átkelésére. Nem is egy, hanem két, esetleg három katonai program is készül a ki-

bontakozásra. Az elsőt már mult esütörtökön gyártották a szolgálati nyelv mellőzésével az ó-liberálisok, kik elhatározták, hogy ennek elfogadását a holnapi közös értekezleten pártkérdések tekintik, nyilván azzal a céllal, hogy a volt nemzetpártiakat, ha vonakodnának feladni régi álláspontjukat, kiugraszszák a pártból. Ugyis őket okozták a szabadalvűpárt benső egyenetlensége miatt.

A második katonai programot maga a kormány szerkeszti már ötödik napja, anélkül, hogy a holnap elhatározatlanul megtartandó pártértekezletig befejezhetné. Legtöbben nem értik, hogy a király által kilátásba helyezett és mindenki által ismert katonai engedmények összeállítására miért tart oly sokáig. Talán újabb nehézségek merültek fel ismét bécsi intéző körökben? Mert a programot itt csinálják ugyan, de Bécsben készül. A minisztertanács csak stílizálja és mégis állandóan össze van kapcsolva telefonon a bécsi kabinetirodával, sőt Khuen olykor nagy hirtelen föl is rándul Bécsbe, hol nagy súlyt fektetnek a szövetségésnél arra, hogy ne csak magyarral, de németül, jobban mondva osztrák-csehül is jól hangozzék.

A harmadik programot alighanem a nemzeti párt külön lesz kénytelen összeállítani. Ez lesz a legnehezebb, mert a mostani helyzetben lényegesen változtatni kellene a Szentiványi-féle követeléseken, ha csak ismét ellenzékbe menni nem akarnak. Gróf Apponyi Albert hivaival azonban, úgy látszik, el van határozva, hogy ezuttal inkább fölfelé enged, nehogy kormányképességüket ismét kockára tegyék. A király harmincéves ellenzéki esküjét ugyanis nehezen tudja felejtetni és most volna alkalom, hogy bünbánólag megtérjenek és nemzeti követeléseikért vezekeljenek. Sic itur ad astra!

Hogy ezt a különböző három egyféle programot miképpen fogják összeegyeztetni, azt csak a politikai hieroglifikában jártas irástudó farizeusok képesek megmondani. A magasabb államtitkok kezelésébe csak a főszereplők vannak beavatva. A Lloyd-klubban sűrű sötétség uralkodik.

Senkisért, hogy ha gróf Khuen-Héderváry a kabinet vezetésére, mint mondja, csak ideiglenesen vállalkozott, mi szükség van arra, hogy most végleges programot készítsen? Azt utólag, hogy ezzel meg akarja könnyíteni a jövő kabinet dolgát. Mert ha ő kénytelen lesz leköszönni, akkor a kormányválság már csak személyes és nem elvi jelentőséggel fog bírni. De kérdés, hogy ami jó gróf Khuen-Hédervárynak, jó lesz-e Wekerlének, gróf Apponyi Albertnek, vagy aki utána következik?

És ki biztosít róla, hogy a magyar nemzet megelégszik-e és véglegesen tartja azokat az engedményeket, melyek jogainak minimumát képviselik? Mi történik akkor, ha a paritás értelmében követelni fogja tovább is a magyar nyelv használatát minden közös intézményeinkben, a hadseregben és a külképviseletben? Mert ezeket a kérdéseket, alkotmányunk és nemzeti szuverenitásunk sarkalatos követelményeit elodáznai nem lehet, ha csak Ausztria szupremáciáját nyíltan elismeri és saját törvényhozásunk által szankcionálni nem akarjuk.

Napról-napra nehezebb lesz a helyzet és világosabb, hogy gróf Khuen-Héderváry magának készíti elő a talajt és minden áron maradni kíván. Tegnap este Bécsbe utazott és ma ő felségének referált fázadozásairól. Ugy látszik, tervei sok nehézségbe ütköznek. A szabadalvűpártban is mutatkoznak a bizalmatlanság jelei. A nemzetiek sem támogatják feltétlenül. Ma az a hír volt elterjedve, hogy Apponyiékban újra felébredt a lokiismeret és a kétség az iránt, hogy csakugyan érvényesülhessenek.

A bizonytalanság növekvő és az idő sürget a kibontakozásra. Holnap gróf Khuen-Héderváry nyilatkozni fog, ha nem sikerül neki elhatalmasítani a pártértekezletet, amint szeretné. E miatt ma este már sietősen visszaszájott Bécsből, de a klubban nem jelent meg, bár ott sokan várták. Többekkel azonban késő éjjeli tárgyalat a Nemzeti Kaszinóban és lakásán. Il faut passer par là.

Holnap döntő tárgyalások lesznek egy a kabinetalakításra, mint a szabadalvűpárt szervezkedésére nézve.

A függetlenségi táborból.

A függetlenségi párt körében ma sok szó esett Kossuth Ferenc egy cikkéről, mely *Párhívaimhoz!* cím alatt jelent meg az egyetértés hasábjain. Ezt a cikket eltérő hangon méltálták a párt tagjai s Kossuth Ferenc kijelentésével szemben erősen hangsúlyozták, hogy e nyilatkozatok épp oly időszzerűen, mint az a tegnapi kritikák, melyben Kossuth Barabás Béla közbeszólását részesítette.

A függetlenségi párt — így mondják — hónapok óta egyik diadálról a másikra viszi a nemzet ügyét. Harcaival föllebbentette a látyóit a szabadalvűpárt harmincéves bűneiről s ma odaszorította a kormány-pártot, hogy respektálni kénytelen a nemzeti követeléseket.

E diadalokkal szemben szinte érthetetlennek tartják, hogy Kossuth Ferenc most melankolikus hangon emlegeti, hogy az egy év óta folyó küzdelemben nem érvényesült mindig az ő tanácsa, de mindig bebizonyult, hogy neki volt igaza. A sikerek óráiban a párt tagjainak tulnyomó része legalább is Iurcsának tartja ezt a lemondó, bus hangot s magyarázatát másban, mint egy nem eléggé ellenőrzött hangulatban nem tudják megtalálni.

Kossuth cikkének egyik passzusa így szól:

— De hogy megmaradjunk a küzdő tábor élén nem szerénytelenségből de hazafiságból, nem önhittségből, de meggyőződésből s nem abból a jogból kifolyólag, hogy bárki, legyen bármily kicsiny, csak a maga tényéért és elhatározásaiért kell, hogy viselje a felelősséget, meg kell követelnem a mostani nehéz időkben, hogy az irányzat érvényesüljön, amelyet helyesnek vélek és helyesnek tart velem együtt pártban sok régi, deresfejű, kipróbált hazafi.

Ez a passzus a pártban visszatetszést keltett. Nem értik, hogy Kossuth, akinek bő alkalm lett volna taktikai álláspontjának kifejtésére a párt számos konferenciáján, ezt mindeddig elmulasztotta s ehelyett a nyilvánosság előtt beszél azon a hangon, amelyen diktátorok szoktak intézkedni.

A pártban mindig helye van a kapacitációnak. Ott hallgának a szóra és a bölcs tanácsra. Semmi oka sincs tehát Kossuth Ferencnek úgy föltüntetni a dolgokat, mintha egyenesen szüksége volna arra, hogy a sajtó utján s a párt tagjainak elkerüléssel keljen az ország pártköreihez fordulnia. Pedig Kossuth ezt teszi, amikor cikke befejező soráiban azt mondja, hogy mondanivalóját csak a sajtó utján adhatja tudásra a vidéki pártköröknek.

Kossuth egyik párhive a közleményt tapintatlannak nevezte s aztán így folytatta:

— A szabadalvűpártban azt hiszik, hogy Kossuth mai cikke a leszerelés vagy legalább is azt jelenti, hogy a pártban egyenetlenségek vannak. Az elsőről szó sem lehet, a másodikra pedig a holnapi nap fogja megadni az országot megnyugtató választ. A holnapi pártértekezleten be fog bizonyulni, hogy Kossuth cikkét rosszul ítélik meg azok, akik azt hiszik, hogy megint ott tartunk, ahol a második obstrukció elején tartotunk. A párt egységes, szilárd s a holnapi napon ki fog derülni, hogy Kossuth legfeljebb a hangot vettette el, mikor diktatóri hangon beszélt velünk. A párt követendő magatartását nem ő, hanem a többség szava irányítja. Egyébiránt a cikkben egy szóval sem említi Kossuth a leszerelést. Jelszavának mondja a passzív ellentállást s csak nyugalomra és föltétlen higgadságra int. Ezek az intelmek az ország népének magatartására és a képviselők parlamenti viselkedésére vonatkozik. Ami az elsőt illeti, nagyon helyes. A másodikra azonban nem lesz szükség, mert ha a parlamenti tárgyalások folyamán ki lesz domborítva az ellentállás a kamarilla és Koerber ellen, nem lesznek parlamenti botrányok. Hanem — tette hozzá informálónk — limonádé-politikát azért nem csinálunk, mert az csak az ellentéteket szítani alkalmas.

A keddi ülésen különben alkalmunk lesz Kossuthnak meggyőződnie róla, hogy a függetlenségi pártban kívül álló ellenzéki politikusok is újult erővel folytatják a harcot. Ugy értesülünk, hogy a keddi ülésen Ujton Gábor, Eötvös Károly és Fejthy Akos is föl fognak szólalni. A vidék pedig ismét véleményét mond Barabás Béáról. Mezőúr városa ma diszpolgárává választotta Barabást és Tóth Jánost.

Csak higgadtan!

Kiemeljük Kossuth Ferenc cikkéből azt a részt, amelyben ölszólítja pártját hogy a királlyal szemben ne éreztesse semmiféle jelét elkeseredésének. Ez a rész így szól:

Meg kell győződnünk az idegen beállásokról környezetünk, rossz és hűtlen idegen tanácsadóitól bejolyált uralkodótól arról, hogy az, amit a nemzet akar opus, sőt törvényes és azokból a törvényekből ered melyek a jelen alkotmány alapját képezik, tehát amelyeket királyi eskü szentesít. Meg kell győzőni az uralkodót, kinek magyar tanácsosai gyarlók és gyarlók voltak és a magyar tör-

vények valódi értelmét eltitkolták, hogy az, amit a nemzet akar, nem csorbítja az ő királyi jogait és nem árt annak a hadseregnek, amelynek ereje az ő első gondja. De csak úgy lehet egy távol reményesség arra, hogy az uralkodót meggyőzzük ha a leggyorsabban tartózkodunk tőle, hogy a nemzeti elkeseredés bármily jelét adjuk vele szemben. Ha hülsenlő odaállították a nemzet elé fedezetlenül a koronát a gonosz tanácsosok, fedezze a mi alkotmányos érületünk, a mi hazafiságunk, a mi eszünk, amely azt mondja hogy ártunk nemzetünknek, ha az ellenkezőt követjük el. A felelősséget csak így vállalom tovább.

A függetlenségi párt értekezlete.

A függetlenségi és 48-as Kossuth-párt, hétfőn délután hat órákor Erzsébet-körtüni párt helyiségében Kossuth Ferenc elnökelete alatt értekezlet tart. A párt affelelt fog határozni, hogy a keddi ülésen milyen magatartást tanúsítsanak az esetleges új kormányval szemben, vagy ha az új kabinet kinevezése akkora még nem történik meg, milyen mederben folytassák a további vitát. A függetlenségi párt tagjai nagy várakozással néznek a holnapi értekezlet elé, mert azon döntenek a további magatartás felet. A párt elnöke, Kossuth Ferenc ugyanis nem helyesli a párt egyrésznének tulságos harci kedvét, szerinte most a pártnak jelszava a passzív ellentállás kel, hogy legyen, de feltétlen nyugalommal és higgadsággal és nem szabad megismélnődnie a csütörtöki jeleneteknek. Az értekezleten foglalkozni fognak a mentelmi bizottságnak a Lengyel Zoltán és Rigó Ferenc ügyében hozott ítéletével is, amely egy mindannyian helytelennek. Itt fog eldőlni az is, hogy egy Lengyel Zoltán, mint Rigó Ferenc minő magatartást tanúsítsanak az ítélettel szemben. Kossuth Ferenc különben, aki jelenleg Solton van, holnap tér vissza a fővárosba, hogy a párt esti értekezletén elnökölhessen.

A vidék állásfoglalása.

Dees város képviselőtestülete a hó 25-én tartott közgyűlésén Farkas János indítványára nagy lelkesedéssel egyhangulag elhatározta, hogy feliratot intéz a képviselőházhoz, melyben követeli a magyar hadsereg részére a magyar vezényleti és szolgálati nyelvet, magyar zászló feljérvényeket, magyar katonai oktatást, magyar honos tisztikart és hogy a magyar hadsereg a magyar alkotmányos esküjéért fel; követeli továbbá a három évet kiszolgált katonák azonnali hazabocsátását.

Továbbá, hogy fenti követeléseknek sülyt adjon és válaszul az alkotmányserő ímadásokra, egyhangulag elhatározta a közgyűlés, miszerint utasítja a városi adóhivatalt, hogy semmiféle állami adót vagy illetéket be ne szedjen, az önkéntesen fizetőktől el ne fogadjon mindaddig, míg a törvényenkivüli állapot tart; egyúttal utasította a tanácsot, hogy a katonai szolgálóra önként jelentkezők besorozásához ne nyújtsanak segítséget.

Dr. Kustár Gyula indítványára kimondták azt is, hogy a virilisek névjegyzékének összeállítására vonatkozó miniszteri rendeletet törvénytelennek tartja. Tekintettel azonban a mostani válságos és még súlyosbodhat helyzetre, a névjegyzék összeállítását szükségesnek tartják, mert az önkormányzati szervek, mint az alkotmány védőbástya, hivatva vannak az alkotmányt megvédeni, mely hivatásukat, ha a képviselőtestület nem alakulna meg, kellő mérvben nem teljesíthetnék. Ezenlőgyva a névjegyzéknek az 1902. évi adálapon való összeállítását elhatározták.

Itt említtük meg, hogy a szolnokdobokamegyei függetlenségiak is hozzáfogtak a szervezkedéshez. Ebből a céből az ellenzék vezetői értekezletet tartottak dr. Paniti Nagy Béla deési ügyvéd lakásán, melyen a függetlenségi pártnak és körnek a megyében és Deesen való szervezését elhatározták. A választók tömegesen csatlakoznak a függetlenség zászló alá.

Miskolcraól táviratozzák: A miskolci szabadalvűpárt ma déiben a debreczeni határozat ügyében gyűlést tartott, amelyen a következő határozati javaslatot egyhangulag elfogadták. A határozat így hangzik:

A miskolci szabadalvűpárt az 1877. évi XII. t.c. alapján áll s a hadsereg vonatkozó ienniforgó kérdéseket is ezen kiegyezés szemellenbe a nemzet és király egyetértésével békés uton bárhonnán jövő éorának kizárásával kívánja megoldani. E párt bizta magyar érzésében az ugynevezett nemzeti követelmények mindegyikét kívánatosnak és oly élnak tartja, amelynek elérésére törekednie kell; de ez idő szerint, ha a törvényhozás a zászló és jelvénykérdést megoldja, ha a kormány a magyar tiszteket áthelyezése, a katonai magyar nevelés biztosítása s a katonai büntető perrendtartásban a magyar nyelvnek bevezetése tárgyában nemzeti aspirációinkat megvalósítja, a magyar szolgálati és vezényleti nyelv behozatala iránti kívánatot egyelőre döntés nélkül kíván a hagyni és bevárja azon időt, mely a felrakított kedélyek lecsillapítáival a higgadt gondolkodásra, a megfontolt határozatra alkalmasnak látszik.

A pártgyűlés elhatározta, hogy a határozati javaslatot az ország többi szabadalvűpártjainak megküldi. Zilahról jelentik: Zilah város közgyűlése kimondta, hogy a törvényhozás által meg nem szavazott

adók saját közegei által sem kvetni, sem beszéni nem enged, tiltakozik a háromévűt kiszolgált katonáknak további bentartása ellen s országos képviselője által a sérelmek megszüntetésére az országgyűlést megkeresi.

A harmadévesek szabadságolása.

Bécs, szeptember 27.

A katonai rendeleti közlöny a közös hadügy-miniszternek szeptember 27-ikéről kelt és az Ausztriából kiegészített csapatok és intézetek harmadéves legénységének állandó szabadságolását illető rendeletét tartalmazza. A Magyarországból kiegészülő csapatoknál és intézeteknél csak az ausztriai honosságú legénység szabadságolando feltétlenül.

KÜLFÖLD

Res ecclesiasticae.

— A Propaganda milliója. —

Budapest, szeptember 27.

Egy igen magas állású tolvaj (melleleg egyháznagy) lól belemarkolt a Propaganda pénztárába Rómában...

Ha a kereszténység fővárosában megcsik olyan eset, melyet valamikor botránynak minősítettek, most meg szelidebben csak affairenek hívnak, akkor a kuria először is — és nagyon természetesen — hallgat. Ez a vatikáni magatartás első fok. Ha a dolgot szellőztetik, akkor még mindig nem felel a kuria, hanem kérdez. Ez a második fok.

— Ugyan hol hallotta, kérem? Mi nem tudunk semmit, nem történt semmi, valószínűleg a szabadon sajtónak a találmánya az egész.

Csakhogy számolni kell a gonosz nyelvekkel is, amilyenek még a Vatikánban is akadnak. Itt az indiskréció már nagyon nagy, akkor a kuria megenged holmi kis vallomást. Ez a harmadik fok.

— Hát igen; történt valami csekélység, de a szabadon sajtó fölújta.

Végre kitör a botránnyal, keresnek valami kis bűnbakot, valami alantós hivatalnokot, ha lehetséges, hát egy lakájt vagy sekrestyét.

— Mindennek az az oka, az az áru, az a tolvaj. Eltántorodott, mert szabadon lapokat szedett olvasni.

Szóval a Propagandában loptak. Sokat loptak. Nagyon sokat loptak.

Mikor X. Pius trónra lépett, az volt az első teendője, hogy pontos leírt készített a szentségi jövedelméről és kiadásairól. Ennek a becsületes, egyenes embernek, ennek a lelkiismeretes adminisztrátornak ez az egyszerű, logikus rendelete egy hatót a Vatikán alkalmazottai közt, mint a bomba. Ilyesmi még nem történt. Hogyan? Hát még az emineciás bibornokok sáfárkodásait is meg kell vizsgálni? Régi számadásokról verjék le az újjnyi port s újra nézzék át? Még mérleget is készítenek? Hiszen a szentszék nem fűszerkereskedés.

A pápát azonban mindez nem tántorította el, a vizsgálataknak meg kellett történni s ekközben nagyon sok titkos dolognak jötték a nyomára. X. Pius azonban, aki még jobb ember, mint amilyen igazságos, a szeretet fátyolát borította a rut meztelenségekre.

A titokzatos tolvajok roppant összegeket vittek el. Legelőször száz ezer frankot vallott be vizsgálat. Azután néhány száz ezer frankról beszéltek. Most végre bevallották, hogy az elsőkként összeg bizony nem kevesebb az egy milliónál.

A laikus ember azonban azt kérdezheti, hogy micsoda is voltaképpen az a Propaganda? Mi már erre kétszer megfelleltünk s kétszer be is tört a fejünket a katolikus magyar sajtó, amiért azt jegyeztük meg, hogy a Propaganda alá tartozik a hitetlen országokban elterjedt katolicizmus, s alája tartoznak a kínaiakból, szerecsenekből, felállók, mexikói spanyol indiánokból nevelt sárka, fekete és rézbőrű püspökök, a római egyháznak ez a janicsár-serege. Most harmadizben csak a következőket mondjuk a Propagandáról: Ennek az intézetnek az élen egy bibornok áll, a vörös pápa. (A fehér a Vatikánban trónol, a fekete pedig a jezsuita generális.) E bibornok ügyel föl a hitetlen, nemkeresztény országokban szétszórt katolikusokra. A világon minden hittérítő misszió, minden oly ország, hol nincs katolikus hierarchia, a Propaganda alá tartozik. A Propaganda küldi szét a világba a hittérítőket s gondoskodik anyagi szükségletükről; ő a bankárja és bizományi háza a távol világrésekbe küldött szerzeteseknek és papoknak. Az a hittérítő, aki New-Scalardba megy, a Propagandára bizza pénzeszközét, a Propaganda folyó számlát nyit neki és csekket állít ki.

A Propaganda jövedelmei kétfélék: a saját

tartalékalapja és az egész világból begyűlt adományok.

Ennek az intézetnek politikai hatalma rettenetes. A két utolsó bibornok-prefektusnak minden igekezte odairányult, hogy a misszióknál, a távol Kelet országaiban Franciaország befolyását megtörjék s a keleti katolikusok fölött való protektorátust német kézre juttassák. Ledochowski bibornok, a Propaganda híres prefektusa, a német kultúrharcnak egykori áldozata, életének utolsó éveiben teljesen kibékült Németországgal. S ezt többi közt azzal is dokumentálta, hogy a Propaganda adminisztrációját megrukta német püspökökkel, vagy belgákkal, ami egyre megy. Mert a liberális belgák barátai ugyan Franciaországnak, de annál nagyobb ellenségei a modern Franciaországnak a klerikális belgák és a belga papok.

Nincs itt helye azt elemezni, hogy egy bizonyos vatikáni párt mily roppant erőlködést fejtett ki Gotti bibornok érdekében, hogy ez a kemény, rideg karmelita barát nyerje el a tiarát. Megjegyzendő, hogy Gotti a Propaganda jelenlegi prefektusa. Gottiról, erről az aszkéta emberrel senki föl nem teszi, hogy gyűrés és fölszentelt kézzel belenyult volna a Propaganda pénztárába, de a környezetében nagyon akadhattak emberek, akik bizony belenyultak, — az egyház javára. Nem élünk az apostoli időkben, mai napság mindehhez pénz kell, még a pápaválasztáshoz is.

A vizsgálat eredménye után vagy el kellett volna tussolni az egész ügyet, vagy meg kellett volna találni a bűnöskéket. Kezdetben úgy akarták, hogy azok a szerzetesek, akiknek a Propagandában letették volt, visszavonják a panaszát. Az ily kombináció mindig sikerülni szokott azokban a magas körökben, melyek fölött Machiavelli szép lelke örködik. Az történt azonban, hogy a letettek egy részét a Vatikánban, a pápa közvetlen szomszédságában, hogy ne mondjuk: a lakosztályában őrizték s ez is eltűnt, ami óriási fölháborodást keltett a Vatikánban. Egy ügyetlen, vagy egy rosszakaratu ur az egész ügyet az olasz igazságszolgáltatás gondjaira bízta. Az olasz rendőrség és államügyesség vállvetve nyomozta a dolgot, de eredmény nélkül, mert a bűnös nem lehetett kézrekeríteni.

Ekkor egy kegyes katolikus újság azt a baklövést követte el, hogy megcsörgette a fogoly pápa láncait, akinek a terméből egy ismeretlen tolvaj pénz képes lopni a nélkül, hogy a hitvány olasz rendőrség megtalálna. Kirohanását azzal végző, hogy „már csak ezért is vissza kell állítani a pápa világi hatalmát.”

Egy igen-igen magas állású olasz ur (rossz nyelvek azt mondják, hogy maga az igazságügy-miniszter) ezt tovább nem tűrhetség, bizalmas emberével egy audiencián a következőt üzentte a pápának:

— Ha Szentséged óhajta, hát mi szívesen letartóztatjuk a bűnös. Nagyon jól ismerjük. Azt is tudjuk, hogy hol váltotta be a címleteket. Sőt még azt is, hogy mire fordította a pénz.

A pápa azt felelte, hogy természetesen akarja a bűnös letartóztatását.

Az illető bizalmi férfi egy nevet sugott a pápának félhalkan, mikor egyedül volt vele s másnap — az egész nyomozást becsüntették. A fentemlített kegyes katolikus újság megint cikket irt az olasz rendőrségről, de most az egyszerű azt, hogy ez a rendőrség mily kitűnő, mily buggó testület. Sohases is követtek el lopást s a pénz véletlenül megtalálták egy asztaliókban.

Az ügy most úgy áll, hogy ha a Propaganda akarja, végére járhatnak az egésznek s megcsipethetik a bűnös. De fogadjunk, hogy nem fogja akarni. Mindössze annyi fog talán történni, hogy a jószívű, elnéző pápa elmozdítja a Propaganda éléről Gotti bibornokot, amiért nem vizgázott jobban.

HIREK

Budapest, szeptember 30.

— BUDAPESTI NAPLÓ Szeptember 30-ikán

új előzetes nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Dr. Csiky Kálmán udvari tanácsos, egyetemi tanár bevégezőn kuráját a Lukácsfürdőben, megkezdte jogi előadásait a műgyemen. — Encsur Gyula, a testészeti mesteriskola igazgatója ambaohi nyaralásából visszaérkezett a fővárosba.

— Kis Gedoon szobra. Szatmárról jelentik: Szatmár város közönsége ma leplezte le a város volt főkapitányának, Kis Gedoonnak emlékére emelt szobrot melyet Horvay János készített. Az emlékszóvédet dr. Fejes István mondta, mire Úray Géza átadta a szobrot Pap Géza polgármesternek. A leleplezésen

jelen volt Kiss Áron debreczeni református püspök is, a volt főkapitány testvérőbtyja.

— Templomszentelés. A fővárosban ma egy új katolikus templomot szenteltek föl: a lazaristák esinos templomát, amely egy kétemeletes renházal együtt a Gát- és Gyp-utóak sarkán épült. A környéken már kora reggel óriási nép gyűlt össze, úgy hogy a diszruhás lovas- és gyalogrendőrök alig tudták a rendet fenntartani. A nép között a lazaristák renházához tartozó világi testvérek emléklapokat osztottak szét, amely a szentvincelásasági misszió-papok templomát s annak felépítés történetét ismerteti.

A szertartás reggel 9 órakor kezdődött s több mint három óráig tartott. A szertartást dr. Kohl Medárd püspök végezte nagy pápi segédlettel. A püspököt a papság az előcsarnokban fogadta, amire megkezdődött a szokásos szertartás. Háromszor járta be a papság a házat, mire fél 12 óra tájban a templomba értek. A szertartáson résztvettek: Krivács Mihály pápai kamarás, szeminárium igazgató, Klunda Teofil kanonok. Berger Márk ceremoniarus, Aurz Vilmos apát, Binner József gráci tartományi főnök, Teller Márton bécsi subprior, Medics Nándor budapesti bázilikonk, Csukovics József, Galambos Kálmán és Lollók József atyák a klerikusok és a papnövélde előjárói. A templomi tárgyak megszentelése után megkezdődött az első mise, mely alatt a Raoider-intezet növendékei egyházi dalokat énekeltek. Holnapról kezdve minden reggel 6 órakor mise lesz az új templomban.

— Kazinczy leányának temetése. Kazinczy Ferenc utolsó életben volt leányának, Eugéniának, özvegy Krajnikfalvi Kráynik Imrénének holttestét ma délután szentelték be a Dohány-utca 36. szám alatti gyászházban. A nagyszonyon kibűlt temetést a gyászompával ékes és virágokkal diszített nappali szobájában tették ravatára. Diszes ércokorsójában nem úgy fektűt, mintha megbalt volna, hanem mintha csupán bosszu álomra hunyta volna le szemét. Koporsójára leányának, Máriának és unokáinak friss virágokból font koszorút tettek. Gyönyörű koszorút küldött az Akadémia, melynek ez a fölírása: Kazinczy Ferenc Eugénia leányának — A Magyar Tudományos Akadémia. Ezenkívül még számos szép koszorú volt a ravatolon. A délelőtti folyamán a leánya és unokái imádkoztak koporsója körül és délutánra az egyszerű kis lakás egészen megtelt a gyászolokkal, kiknek sorában ott voltak: Szily Kálmán, az Akadémia főtitkára és Beöthy Zsolt egyetemi tanár miniszteri tanácsos, Szana Tamás, Kiss Gyula törvényszí bíró, dr. Szikszay Sándor, az elhunyt kezelőorvosa és mások. A nagyszony leánya férjével, Kazinczy Kazinczy Gyula kassai kir. közjegyzővel és gyermekeivel a koporsó mellett foglalt helyet. A szertartást Novák István erzsébetvárosi helyettes plébános végezte s beszertelés után gyönyörű imát mondott, melynek hatása alatt szem nem maradt szárazon. Még a kórus énekelte és vége volt a szertartásnak. A gyászolók eltávoztak. A koporsót az Entreprise-intézet emberei becsomagolták és még este utnak indították a zemplémegeyi Széphalom felé, ahol a Kazinczyak mauzoleumában hétfőn örök nyugalomra helyezik. A rekvium később lesz a kassai Szent Mihály-templomban.

— Tanulmányut. Csudáky Bertalan, Orszországi alapos ismerője, a Fehér ár birodalma című tanulmány-utjáról. A fiatal magyar etnográfus Odesszából, az orosz Riviéra élecsnornakából indult el, hogy beutazza Európa legérdekesebb iekvűs geográfiai helyeit a Krim és a Kaukázus. Bejárta a verőfényes Krim félsziget minden történelmi nevezetességű helyét bepillantott az orosz ár és az orosz előkelő világ páz berendezésű fűrdőhelyeire: Jaltába, Livádidiába, Anzapkába, Oreudába stb. s alapos tanulmány tárgyává tette a történelmi eseményekben gazdag Sebastopol és a kának egykori birodalmának ősi fővárosát a még ma is ázsiai karakterű: Baehsiszarajt. A gyönyörű fekvésű helyekről aztán Novorosszjszk és Vladikavkaz felé vette útját, ahonnan a gruziai katonai országúton, a mandzsuriai vasúti építkezésnél nagy szerepet játszó Michajlovskij orosz bányamérnök társaságában 8—9 ezer láb magasan kigyózó s veszélyes hegyi utakon Tiflisbe ment. A vadregényes, a havas és jeges vidékeken szétszórt 1000—1200 éves varak és templomok, nemkülönbén a gruziai, asztynji, örmeny, ingus, tyezin kabard stb és más kevésbé ismert fűrsek szikla falvait, erődtéiteit, szokásait s élelmódját tanulmányozta. Utjába ejtette egyuttal a vadregényes Kaukázus majdnem összes nevezetes városait is. Megfordult Tiflisben, Batumban, Karziban Erivánban s Bakuban, a honnan a petroleum források tanulságos vidékéről Derbeuten át a vad Dagisztanba érkezett. A rendkívül társadagos utó faramadalt aztán Kaukázus legbíresebb fűrdőhelyeinek, nevezetesen: Pjatigorsk, Szelyitnovovszk és Kislovovszk fűrdők megtekintésével ellensúlyozta s néhány napi írt tartózkodás után Kioszovon a Don és Dnyeper változatos vidékein keresztül hazakerkezett. Minden helyről, minden nevezetesebb etnográfiai jelenségről lényképfelvételeket eszközölt, vagy ahol nem tehetett ezt, úgy az orosz geográfiai úgynevezett gornij cluból szerelte be. Csudáky mintegy 350 darab pompásan sikerült fotográfiait becsátott ma az Úrdia tudományos színház rendelkezésére, melynek megbízásából, illetve felkérése folytán tette meg a fényesen sikerült tanulmányutát. Mint értesülünk, Csudáky már hozzáfogott

nagystílű darabjának megírásához, amely előreláthatólag az *Urania* tudományos színház az évi repertoárjának legérdekesebb és legvonzóbb újdonság közé ig tartozni.

Fesztély Béla állapota. Fesztély Béla országgyűlési képviselő állapotában némi javulás állt be. Az orvosok ma esti jelentése szerint a beteg hőmérséklete 38,4, érverése 92. Közéretre elég jó. A köhögés megszűnt s a véres váladék minimális. Szúrását csak mozgás alkalmával érez. A súlyosan sebesült képviselőt állandóan sokan akarják látogatni, de tekintettel állapotának súlyos voltára, senkit nem bocsájtanak hozzá feleségén, apósán s anyósán kívül, akik állandóan mellette vannak s ünneplőzónán ápolják.

Leégett színház. Ungvárról jelentik: Az ungvári nyári színház ma hajnali 4 órakor porrá égett. Még szombaton este a *Svíhákok* előadásán tett ház nézete végig *Kövessy* Albert társulatának játékát és már reggel füstölög romhalmazz volt az egész. Hajnali 4 órakor a színház tűzomszedságában levő Zipser-féle szeszgyár gyúlt ki és egy pillanat alatt átcsapott a fából épült nyári színházra és ruhatári épületre, amely néhány perc múlva lángokban állott. A gyárban levő hízaló-épület is kigyulladt, melyből a jóságot csak nagy ügygyel-bajjal lehetett kiterelni és néhány állat oda is veszett. Az égő színház faépülete és a tömördek szesz óriási lángokat és tűzszlopokat lövelt az ég felé, az egész várost rémoson bevilágítva. A föliradt közönség ezrével lepte el a Sörház-utca környékét, amely a bőségétől megközelíthetetlen volt. Nagy veszedelemben volt a színház tűzomszedságában levő állami agyagipari szakiskola is, melynek megmentése csupán a szél ellenkező irányának köszönhető. A szeszgyár biztosítva volt és ott a kár részben megtérül. A legnagyobb kár *Kövessy* Albert színházát és társulatát érte, mert azok összes díszletei, ruhatára, szertára, ruhaneműi és minden ingóságai odaégették és biztosítva nem voltak. A színház teljesen hajléktalanok maradtak. A közönség körében mozgalom indult meg a társulat fölsegítésére.

Rákóczi-ünnep-k. Az ország több vidékén ünnepelték ma is I. Rákóczi Ferenc dicső emlékét. Eperjesen Sárosvármegye ünnepelt. Az eperjesi Széchenyi-kör, mely az ünnepélyt rendezte, délelőtti diszgyűlést tartott *Berezovics* Albert védnök vezetés alatt. *Berezovics* szeg megnyitót mondott.

Külfetjete, hogy a Rákóczi-ünnepélyvek sora nem volna teljes, ha ahhoz Sárosmegye és Eperjes város közönsége a maga ünnepélyével hozzá ne járulna. I. Rákóczi Ferenc éppúgy mint a jayja, Sárosmegye főispánja volt, Makovic: a és Sáros várai még romjakban is a Rákóczi nemzetség egykori dicsőségét és hatalmát hirdetik. Szólo jellemzi I. Rákóczi Ferenc alakját: egyéniségének varázsát, lelkületének nemességét, különösen önzetlen és öntelődöz hazaszeretét, vallási türelmet és fényes szellemét, rendkívüli műveltségét, a tudományok, a költészet és művészet iránti szeretetét s egész nemzetszégének a közműveltség emelése körüli buzgalomát. Jellemzi továbbá a korszakot magát, a régi dalias időknek ezt az utolsó megjelenését, mely egy darab hőskor. beléhelyezve a legújabb kor elejére. Vitézség mellett a nemzeti és vallásos érzés ereje jellemzi jóképű azt az időt, mely örökös harcrai ellenére kulturájának jellegzetes volta által is érdekes: a népköltészet és népdai aranykora, e mellett memoire-irodalmunk megerőntését köszönhetően éppen lécszereplőnek; a hadi élet pompája, festőssége a művészi íraj némeleg ágának lelvirágzását is hozta magával; a művészetben oty nevek tűnnek fel, mint a Kucpekyé és Mányokié, az építészetben éppen Eperjes is jeles emlékeit őrzi ama kor alkotásainak; a vándorló és bujdosó iskolák kultúrörönelmünk egyik legérdekesebb jezeit szolgáltatják. Az a kor leltint de emlékei változatlan üdőségben mintba mindig újra meg újra életének lelkiünkben. A Rákóczi Ferenc nevéi és alakját a magyar nép kedélye és képzetele különböző rajongás és szeretet dicsőfényével veszi körül, melyet a haladó idős a történelmi kutatás nem hogy elhalványított volna, hanem még megerősített. Rá valóban alkalmazhatók Tacitusnak Agrippináról mondott szavai: Amit ő benne szeretünk és oszadtunk az ienn marad időtlen időkön át, az emberek lelkében, a történetek hírében; mert amíg arra, ami a muliban dicsősten volt és nem nemes, leledés homályja borul, ő az utókor emlékezetében — ajakról ajakra, nemzedékről nemzedékre szállva — émi fog!

A lelkes éljenés elbanguása után *Csengey* Gusztáv alkalmi ódáját *Faragó* József szavalta, *Brückner* Gyozd tanár Sárosnak Rákóczi-korabeli művelődési viszonyait és Rákóczi eperjesi és sárosi udvartartását és elfogatását olvasta fel, mint munkájának egy részét. *Bommer* Ede bariton-szólo énekel (kuruc dalokat), a kollégiumi ijtusága pedig huzafas dalokat adott elő. Diszgyűlés után az eperjesi *Rákóczi-házat* tekintették meg, amelyet legutóbb az iparművészeti iskola növendékei restauráltak, és a Széchenyi-Kör sziliszéri emléktáblával jeilt meg. A diszgyűlésen a Tudományos Akadémiát *Miskovszky* Viktor, a Történelmi Társulatot *Bánóczy* József képviselte. Képviselettek magukat a műzeumok és könyvtárak országos tanácsa, a *Kisfaludy Társaság*, a szomszéd vármegyék, Kassa város és az ottani *Kasziny-kör*. *Bothly* Zolt, *Szalay* Imre és *Horváth* Ödön üdvözölő sürgönyeket küldtek. Délután

három külön vonat Nagy-Sárosra vitte a közönséget, hol népünne volt és *Hódossy* Imre Rákóczi kastélya előtt, amelyben Rákóczit elfogták, remek szónoklatot tartott. A várkastélyt táblával jeilték meg.

Nyiregyháza városa ma délelőtt a városháza udvarán díszes Rákóczi-ünnepet rendezett. Megnyitót beszédet dr. *Meskö* László, ünnepi beszédet dr. *Bartók* Jenő mondtak. Dr. *Victor* József saját szerzeményű *Cinka Panna* *Dostóiban* című művét adta elő. A dalárda kuruc dalokat énekel, valamint a Szózatot is. Este a városi dalárda kuruc-dalestélyt rendezett.

Egy család tragédiája. Megrendítő esetről ad hírt *brassói* levelezőnk: *Vér* István prászmári pályafelügyelő felesége öt hónapos gyermekekel családi viszálykodás miatt vízbelette magát. Vér kétségbeesésében szintén öngyilkos lett.

Halalozás. Impozáns részvét mellett temették el ma délután ormódi *Ormódy* Vilmosnak, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság vezérigazgatójának elhunyt, angyali jószívű feleségét, a Teréz-kört 7. szám alatti gyszaházból. A ravatalos terem valóságos virágos kert volt s a koszorúk lömege a lakás több szobáját teljesen megtöltötte. A temetési szertartásra eljött a főváros társadalmának színe-java. Jelen voltak a budapesti bankok, takarékpénztárak és biztosító társaságok igazgatóságainak és felügyelő-bizottságainak tagjai és vezériférei. Teljes számban jelent meg az Első Magyar Általános Biztosító Társaság igazgató-választmánya, igazgatósága, felügyelő-bizottsága és tisztikara, valamint a társulat főgynökségeinek személyeinek, továbbá a bécsi, triestyi és bukaresti intézetek igazgatói. A szertartás a kórus megindító énekelvel kezdődött, melyet *Laazarus* főkontra vezetett.

Ezután dr. *Kohn* Sámuel főrabbi mondott megható bucsuzatot. Előbb az elhunyt uriaszony erőnyéről szólt, majd érdemét méltatta, mevet a szegényekkel szemben egész életén keresztül gyakorolt s megemlítette, hogy számtalan kétségbeesett szegény családot mentett meg az életnek. Mindenkinnek szeme könnyellett meg, amikor a főpap arról szólt, hogy a szegényeknek jószívű gyámolítója nincsen többé s ki tudja, fogja-e helyett valaha valaki betölteni? Végül gyönyörű imát mondott érte s a koporsót a négyfogatú gyszahintóra emelték. A koszorúk öt kocsit roskadásig töltötték meg. A menet négy órakor indult el s a halottot kocsit vagy százsz mágnás fogat és bérkocsi követte az út temelőibe, ahol a család sírjoltja van. Ott dr. *Weissburg* Gyula rabbi mondott magasztaló beszédet, mely után az énekkar megható gyszahalokat adott elő. Ezek hangjai mellett viték le a koporsót a családi sírjoltba s a halottat átadták az örök nyugalomnak.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság igazgatósága a következők részvétárat intézte *Ormódy* Vilmoshoz, az intézet vezérigazgatójához:

Vezérigazgató ur! Tiszelt barátunk! Az Isten kiferkészetelben rendelse folytán elérkezett tiszelt barátunk életének legkeszervebb napjai. Feledhetetlen kitűnő hitvesének ravatalánál a legsúlyosabb megpróbáltatás tájdamlát szenvedni s minden erejére szükség van, hogy azokat férfiasan elviselhesse. — Am az ön erőt közé tartozik, tiszelt barátunk, az a teljes bizalom és szives rokonszenv is, melyet maga részére minden működési körében meggyerint tudott s mely legközelebből éppen a mi részünkről, igazgatótársai részéről környezte. Ezért sietünk e sorainkkal tiszelt barátunkhoz, melyeségek gyászának mindjárt első napjaiban és kerjük, fogadjon szivesen a mi bánatos kártársi részvétünket.

Az Istenben boldogult unmrő kegyeltesen emlékezzük, mi nemcsak a tiszelt barátunk tájdamlában osztozunk hanem sziveinkben magunk is ösztönten gyszaljuk. El. Vesztesnek tartjuk halálával társaságunkat is, nem feledve, hogy ő az igaz, jó hitvesárunkat férje iránt érzelt szerető érdeklődését, kiváló szelleméit fogva át tudta vinni arra a nemes ügyre is, melynek tiszelt barátunk veitnek együtt bő szolgálatában áll. Legyen áldott a fensőt lelküi hügy emlékezete, tiszelt barátunkat pedig tartsa meg, aki nagy lelki fájdalom okozta törelen erőben, hogy ezt továbbra is magyar társaságunk bölcs vezetésének szentelhesse. Akik maradtunk: Budapesten 1903 szeptember 27-én mély részvétél és kitűnő tisztelettel igazgatói társai báró *Harikányi* Frigyes s. k., gróf *Zichy* Nándor s. k., *László* Zsigmond s. k., *Jeney* Lajos s. k.

Szociáldemokraták gyűlése. A budapesti szociáldemokrata párt vezetősége ma gyűlést rendezett a városligetben a szinkör elötti téren. Az általános választói jog kérdésén kívül a *kiszolgáló katonák visszatartása* is napirenden volt, amelyről *Israel* Jakab beszélt. Elítélte az obstrukciót, de ugyanakkor erőlyes akciót kíván a függetlenség párttól a visszatartott katonák hazabocsátása érdekében és sürgős és határozott választ kér az általános választói jog kérdésében, különben a szociálisták egy szálíg a függetlenségi párt ellen fognak küzdeni.

Elfogott tolvajok. *Schwarz* Ernőné, az Akáca-utca 63. számú ház felügyelője rövid időre magára hagyta a lakását. Amikor visszatért, nagy meglepetéssel látta, hogy a lakásban egy fiatal leány javában csomagolja az ékszerét és ruhaneműt. Lármát csapott, amire a házbeliek elfogták a leányt. A rendőrségnek kiderült, hogy a tolvajnál *Kiss* Róza 19 éves varróné. Letartóztatták. — A rendőrség tegnap egy kuruzslo cigányasszonyt tartóztatott le, aki egy bukott leányt lopott meg. A cigányasszony *Lakatos* Teréz 42 éves oselő. *Haupt* Katalin rendőri felügyelő

alatt álló leánynyal elhitette, hogy varázslatával vissza szerzi a szeretőjét. A varázslathoz azután kölcsön kérte a hiszékeny leány ékszereit és több rubját. Ezekkel azután tovább állott. Tegnap lelsmerték és letartóztatták.

Baleset a bíró szobájában. *Turóc-Szent-Márton* bál távirják: *Temesváry* János szucsányi vasuti munkás egy legyverbohoz jutott, mely után nem fizetett legyveradó. Ezért a csendőrséggel gyűit meg a baja, kik a közönségbázhöz kísérték. Amig az ügyet tárgyalták, *Belajcsik* bíró addig csavargatta a botot, míg az elsült. A töltés *Temesváry* oldalába furódott, kít a teschein kórházba szállították.

A József körút rabómerénylet. *Boda* István pénzeslevélhordó javulása tartós. Most már komplikációtól sem lehet tartani. A rendőrség mindent megtesz, hogy kézrekerítse a merénylőt. Tegnap a Józsefvárosban raziált tartottak, de eredmény nélkül. Mivel valószínű, hogy a merénylő a véres tett elkövetése óta nem volt otthon és így eltűnésbe be kellene jelenőni a detektiv-ióknöknek és a rendőrségnek, most azt kutatják, hogy a merénylőt őta kik és milyen körülmények között tűntek el.

Életuntak. Megír-uk már, hogy özvegy *Wol* Izidorné, született *Hochsahl* Erzsébet maganzóna é hónap 13-án öngyilkossági szándékból szublimátpasztillát vett be. A szerencsétlen asszonyt azóta a Rókus-kórházban ápolják, ahol tegnap megbalt *Hott*-testét a törvényeszi kórosvani intézebe vitték. Hozzá tartozó szerint az urinó uszorsók karmai közé került akik anyagilag teljesen töltörettek. — *Pollák* Frigyes bécsi születésű 19 éves könyvkötőcséged az éjszaka a Rákóczi-téren sósavat ivott. A mentők a Rókus-kórházba vitték.

(x) Magyar Tomassal 17—22% Pz Cs 75% porfinomságban 7% citromsavb. oldható, legolcsóbban a) *Jan* *Satori* Mór, Budapest, IX., Dandár-utca 25.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Ujházi Ede a Nemzeti Színház örökös tagja.** A belügyminiszter ma értesítette a Nemzeti Színház igazgatóját, hogy előterjesztésére *Ujházi* Edét, a Nemzeti Színház kitűnő művészt a magyar színészet és a Nemzeti Színház érdekében kifejtett kiváló érdemeiért a Nemzeti Színház örökös tagjává nevezte ki. A kinevezés okmányt igaz örömtől és szeretettől áthatott szép beszéd kíséretében nyújtotta át *Somló* Sándor igazgató a kitüntetett művészeknek a *Payotlak* *Kissasszony* mai előadásán alant, a szinpadon egybegyűit tagok jelenlétében. *Ujházi* könnyekig meghatva közönte meg a kitüntetést s fogadta a színház tagjainak üdvözlését. A szinpadon egybegyűit tagok megjelénztek a belügyminisztert is és *Somló* Sándor igazgatót is, aki rövid igazgatói működése alatt immár a színház két derék tagjának méltó kitüntetését eszközölte ki. *Ujházi* 1869. augusztus 13-án lépett föl először a nemzeti szinpadon mint vendég *Othello* Jugo szerepében, másodsor 1869. augusztus 18-ikán vendég szerepelt az *Apát keres* és *A miniszter előszobájában* című darabokban. Tízévi vidéki színészkesed után 1870. április 1. óta a Nemzeti Színház oszlop tagja.

**** Népszínház.** A cigányzenészek döntő versenyében ma délután *Farkas* Pál és *Luárd* Károly küzdöttek az elsőbbségért. Mind a kettő kitűnően bánt a vonóval, hegedűjükből varázshatalommal zentül a magyar nóta. Különösen *Lukács* Károlynak, a sátor-aljajhelyi híres prásznak rendkívül zajos s. kerben volt része. Művészi nyugalommal, délegben, a viruöz bravurjával és a póta érzésével játszik *Lukács* Károly, akinél hivatottabb cigánya a kurucnótáknak ritkán akad. A közönség szűnni nem akaró tapsokkal árasztotta el a kitűnő primást, aki alig győzte megköszönni a nem mindennapi ünnepeletést.

A kedden este a szinpadon a közönség előtt tartandó díjkiosztás előtt még csak egyetlen verseny lesz holnap hétfőn, amikor is *Kiss* Jancsi, *Pege* Károly, *Rác* Gyula és *Vörös* Elek elismert zenekari vesznek részt a verseny döntő küzdelmében s azután kedden délelben tartja meg a verseny szűrije utolsó ülését *Bareasy* Domokos képviselő és *Máder* Raoul operaházi igazgató elnökelele alatt. A cigányzenekarok ez utolsó fellépése és a keddi nyilvános díjkiosztás után *Dankó* Pistának hátrahagyott népszínműve *A cigányélet* egyelőre még csak két estén kerül színe: szerdán és azután csütörtökön, mikor is *huszadik* előadását éri meg egyfolytában *Dankó* népszínműve mely érdekes alakjainál és humoros jeleneteinél fogva lett oly gyorsan népszerű. A hétfői utolsó szereplését a cigányzenekaroknak a Népszínház szinpadán különösen érdekessé fogja tenni, hogy a *Cigányélet* lécszereplője, *Szentmiklóssy* Irén *József* főhercegnek legkedveltebb cigánynyelvi dalát fogja énekelni.

**** Grünfeld-Bürger négyes.** A *Grünfeld-Bürger* négyes ezidén nyolc hangversenyt rendez a *Ronald*-teremben, eddigi szokás szerint vasárnap délután 16 órakor. A bérletre már mátló fogva lehet előjegyezni Rózsavölgyi és társa zeneműkereskedésében (Krisztóler 3.)

* **A Magyar Színház premíer-bérlete.** A Magyar Színház az új évadra is bemutató-bérletet nyit és pedig tíz premíer. A bérlet október 1-én kezdődik. Mint hogy a múlt évi bemutató-bérlet 20 estére szolgált, a színház azonban csak 13 udonságot jászolt le, enneköfogva a hátralékot 7 bemutatóra szóló bérleti összeget az igazgatóság a megújított bérlet összegébe beszámítja, vagy esetleges kívánatra visszatéríti. Bérlelni lehet a színház titkári hivatalában délután 4—6-ig. A régi bérleők jegyeit október 1-éig bezárólag fennlartja az igazgatóság, azontul ezek is eladásra kerülnek, s a le nem játszott hét estére szóló bérleti összeg visszatérítetik. A Magyar Színház e tíz bemutatóját a következő darabokból válogatja össze:

Tavasz (a színház első udonsága). Irta: Lindau és Wilhelm. Zenéjét szerelte: Strauss József; Phryne, operett. Irta: Falk Richard, zenéjét szerelte: Stojanovic Jenő; Verő György új, magyar tárgy operette; Madame Sherry (A Sherry-család) operette. Irta: Jacobsen, zenéjét szerelte: Felix Hugó, fordította: Ruttkai György. *Hajdúk hadnagya*, operett. Irta: Rajna Ferenc, zenéjét szerelte: Czobor Károly. *Lehár* Ferenc új operette; *Der Göttergatte*. A mumiá, énekes bohózat. Irta: Kacser Vilmos, zenéjét szerelte: Szabados Béla. *La petite Ponceite*, operett; irta: Ordonneau és Hennequin, zenéjét szerelte: Raoul Pugno. *Putifarin*, operett; irta: Degré és Xanrof. Zenéjét szerelte: Edmund Diet. *Princesse Bébé*, operett; irta: Decomelle és Berr. Zenéjét szerelte: Varney. *A szalmabüveg* (írta: Hennequin és Valabréne, fordította: Heltai Jenő). *A kedves bácsi* (Charley néneje szerzője), fordította: Heltai Jenő. *A kegyenat* (írta: Hennequin) énekes bohózatok.

** **Vaczi szobák.** Chorin Géza, kinek több kedves dallamu zeneműve jelent már meg, újabbán Falk Richard verseire két magyar népdalt írt. melyek *Vadászotlak* címen a napokban láttak napvilágot. A nóták egyike a *Léhalott a sárga lombok*... igaz magyar érzésből lakadt, mesterkételelon hangon keresi az utat a szívhez, míg a másik, a *Kingórtól a nyul a götra*... pattogó esárdás, mely bizszük, hogy közkedvelt lesz. A *Vadászotlakhoz* Bér Dzsózsa rajzolt esinos cimlapot, s a *Rózsavölgyi és Társa* zeneműkereskedésében kapható.

** **Filharmonikus hangversenyek.** A Filharmonikai Társaság az idén 10 hangversenyt rendez a Vigadóban Kerner István karagya vezeltése alatt a következő műsorrall: *I. hangverseny* október 21-én, közreműködik Anthes György, a m. kir. Opera tagja. 1. Beethoven VIII. szimfónia; 2. ének: Anthes; 3. Wagner „Nagy pénteki varázs”; 4. Liszt „Tasso”. — *II. hangverseny* november 4-én: közreműködik Heermann Hugó hegedűművész. 1. Händel nyitány (d-dur, előszőr); 2. Szerényi „Suite” vonós zenekarra (kézirat, új); 3. Strauss Rikárd hegedűverseny (előszőr); Heermann; 4. Csajkovszky V. szimfónia. — *III. hangverseny* november 18-án, közreműködik Baró Emil a m. kir. Opera első versenymestere. 1. Rókai-nyitány (kézirat, új); 2. Hegedűverseny: Baró; 3. Schubert H-moll szimfónia; 4. Massenet „Scènes pittoresques” (előszőr). — *IV. hangverseny* december 2-án közreműködik Dolmányi Ernő zongoraművész, a Budapesti Zenekezelek és a Budai Dalárda. 1. Weber „Oberon” nyitány; 2. Brahms II. zongoraverseny; Dolmányi; 3. Guck-Mottl ballet-suite (előszőr); 4. Berlioz „Grande symphonie funebre et triumphele” (előszőr). — *V. hangverseny* december 16-án; közreműködnek Thoman István tanár, Vasquez-Molina Italia, Larto ucci Viktor a, Brolik Ferenc, Ney David a M. Kir. Opera tagjai, a Zenekezelek és a Budai Dalárda. Beethoven est. 1. „Egmont” nyitány; 2. Esz-dur zongoraverseny; Thoman; 3. IX. szimfónia. — *VI. hangverseny* január 13-án; közreműködik Marteau Henrik hegedűművész. 1. Haydn VII. szimfónia; 2. Dalcroze hegedűverseny (előszőr); Marteau; 3. Bartók Béla „Kossuth” szimfóniai kötemény; 4. Dvorzak Szlav rapzdódiá. — *VII. hangverseny* január 21-én. Közreműködik Sierstmann Antal daénekes. 1. Mendelssohn „Cunacho lakodama”, nyitány; 2. Ének: Sierstmann; 3. Sains-Saens „Danse macabre”; 4. Ének; 5. Brahms II. szimfónia. — *VIII. hangverseny* február 1-én. Közreműködik: Gmeiner Lu a dalénekes. 1. Beethoven II. szimfónia; 2. Ének; 3. Herzfeld „Suite” (kézirat, új); 4. Ének; 5. Kajanus I. finn rapzdódiá (előszőr). — *IX. hangverseny* március 9-én; közreműködik Moren Berka, a müncheni opera tagja. 1. Bruckner IV. (romantikus) szimfónia; 2. ének; 3. Mackenzie skót rapzdódiá (előszőr); 4. ének; 5. Bach Albert „Praeludium és fuga”. — *X. hangverseny* március 23-án; közreműködik: Tessányi Margit zongora művész, Zenekezelek és a Budai dalárda. 1. Mozart. Szerenád turo hangszerekre (előszőr); Schubert-Liszt „Vándor” ábránd; Tessányi; 3. Kössler „Sylvester éji harangok” (előszőr); 4. Goldmark „Tavaszi nyitány”. — Bérlelni lehet Mérey Béánál (Andrássy-ut 12.)

TUDOMÁNY, IRODALOM

o **A Kisfaludy-Társaság ülése.** A Kisfaludy-Társaság szeptember 30-án szerdán délután 6 órakor az Akadémia heti ülésében tartja havi ülését. Az ülés tárgyszorzata a következő: 1. Barátombhoz. Költémény Hegedüs István r. tagtól. 2. Logikái értelmele. Eriekese Alexander Bernát r. tagtól. 3. Goethe költeményeiből. Műfordítások. Kozma Andor r. tagtól. Az ülést zárt ülés követi melyben a Deák Ferenc süvelete századik évfordulójának ünneplésére Budapest székesfőváros részéről kiadott óda pályázatot fogják eldönteni.

o **Uj Idők.** Az új évnegyed első számában az Uj Idők díszesen és gazdag tartalommal jelent meg. Érdekes udonságul Ritóók Emma pályadíjnyertes re-

gényének első fejezetét közli, amely sokat ígérő kezdetnek mutatkozik. Egy másik regény sorakozik ehhez: *Blicher-Clausen*nek, a hírnevű dán írónak műve. *Herceg Ferenc, Békefi Antal, Sántha Károly, Malonay Dezső, Szomaházy István* s más kiváló írók munkái egészítik ki a füzetet. Rendkívül elmés a Horkayné kaszinóbeli teretere. A képdísz is előkelő. *Neorády Antal* kétdalosa műmellékletet adott, *Pataky László* nagy magyaros rajtot, más képek a hét nevezetes eseményt mutatják be. *Az Uj Idők*, Herceg Ferenc kérésére hetilapja szivesen juttat mutaványzsamat az érdeklődőknek. E díjazási díja negyedévre 4 korona.

o **Az egyiptomi szembetegség.** A belügyminiszter 2000 koronás pályadíjat tűzött ki az egyiptomi szembetegséget, annak kórtaát és gyógyítását tárgyaló legjobb könyv, vagy értekezés jutalmazására, amely önálló munkálkodás alapján készült. A pályaműveket 1904. december 31-ig kell a belügyminiszteriumban benyújtani. A szerző saját hazája nyelvéet használhatja. A művek megbírlására a belügyminiszter alakítja meg a bizottságot.

Nyiltér.

Tiller Mór és Társa Budapest, Váci-utca 35. es. és kir. udvari szállító.

Egyévi önkéntesek

részére a legelőkelőbb és legelőgészetben készíti az egyenruha felszerelést.

Egyévi önkéntesek

részére küld díjtalan árjegyzéket.

Egyévi önkéntesek

részére sorozási és áthelyezési kérvényimintákat díjtalanul küld.

Budán a városmajor táján, vagy azon a környéken **keresek elsőemeleti napnak fekvő,**

balkonos szobát.

Az ablakai lehetőleg kertbe nyiljanak. Szives ajánlatokat kérek e lap kiadóhivatalába „**Budai szoba**” jellel.

(Az e rovat alatt közlöttemek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

.. **Nemzetközi football-verseny.** Az ideil labdarugó mérkőzések között aligha volt egy is olyan izgató és érdekes, mint a mai, a *Vienna Football Club* és a *Ferencvárosi Torna Club* között lefolyt küzdelem. A bécsi csapat régi, jónévvű csapat, mely sok keserű órát szerzett még a közelmúltban is a mieinknek, azonban most már minden nagyobb megerőtetés nélkül állíthatunk ki vagy féltucat ellenfelet, akik a győzelem reményével mennének a harcba a Criketterekkel, hacsak Wagner meg nem zavarja a számítását. Ez az ember valóságos megtesztelése a minta-football-játékosnak és bármilyen szerepet biznak rá, egyformán kitűnően tölti be. Különösen mint kapus érdemel dicsejtést s ma az első félidőben bámulatosan védte a kaput. B-zony, ha ő nincs a helyen, akkor egészen másképpen végződik a mérkőzés, ámbár így is meg lehetnek eőgedve az 1:2 eredményvel mivel a bécsi csoport is igen jó volt s a a Ferencváros nem lett volna olyan mintaszerűen összeállítva s ha nem küzdött volna minden egyes ember olyan szepen és jól, fordítva is íthetett volna ki a dolog, mert hiszen az elért sikert is a második félidőben bírták csak kivívni. A nagyszámu közönség mindvégig feszült figyelemmel kísérte a játéket, mely általános meglepetésre 10 perccel a szokott idő előtt tuvatott le, mivel a bécsiek még az esti vonatall haza akartak utazni.

.. **Sportünnepély a Lágymányoson.** A Budapesti Egyetemi Athletikai Klub székszámu közönség jelenlétében tartotta ma nemzetközinek hirdett öszi athletikai versenyt, melynek iőrdelkessége a két egyetemi bajnokság volt. A verseny részletes eredménye a következő:

I. 100 yardos siktutásban két előfutam után: 1-ső Medgyesi Iván (M. A. C.) 11 mp. 2-ik Garas Pál (M. F. C.) 3-ik Lutter János B. B. T. E. I. L. Gerelyvetés. 1-ső Csorna Kálmán B. E. A. C. (3762) országos rekord. 2-ik Sailer Gyula. 3-ik Szabó József. Postás. II. *Magasugrásban*: 1-ső Dánér Béla B. E. A. C. 167, 2-ik holtversenyben Dános M. U. E. és Szemethy Postás IV. *1/4 angol mples siktutás*: 1. Lutter János B. B. T. E. 56' 3/4". 2. Erdélyi Géza B. E. A. C. 3. Pík Laos B. E. A. C. V. *Súlydobás* (Egyetemi bajnokság.) 1. Kozla Andrá B. E. A. C. 1269 cm. országos rekord. 2. Holub József. MFC. 12' 5". 3. Sailer Gyula B. E. A. C. VI. *Discovetés*: 1. Kozla Andrá B. E. A. C. 3444 cm. 2. Strausz Gyula B. E. A. C. 3. Sailer Gyula B. E. A. C. VII. *1/2 angol mértődles siktutás* (egyetemi bajnokság). 1. Nirtnees Gyula M. F. C. 27' 3/4". 2. Brugér Géza Eperjes F és V. E. 3. Garas Pál M. F. C. VIII. *200 yardos hand cap siktutás* Karafátn Jenő B. K. A. C. 18-ig előny első, Medgyesi Iván M. A. C. 6-ig előny második, Török Pál B. E. A. C. 12 előny harmadik.

A *Műgyetemi Football-Club* és *Budapesti Egyetem Athletikai Klub* között hirdett footballmérkőzés a beállott sőtéség folytán 40 percig tartott s a műgyetemiek főlényes játéka után 1:30 arányban aratott győzelmükkel végződött.

Az ismét formába jvő 38-asok 11:1 arányban győzött a Törékvés ellen

A *Magyar Uszó Egyesület*, a *Magyar Testgyakorlók Köre* 1:0 arányban, a M. A. C. a Budapesti A. C.-ot 3:1 arányban győzte le.

Őszi löversenyek.

— Harmadik nap. —

Budapest, szeptember 27.

A tegnapi meglepetések után következett a másik véglet. Favoritok győztek minden vonalon s a *Földművelési miniszterium* díjában az örökös második *Nunquam dormio* aratott végre szép diadalt *Aristides* és *Retourlaur* vittovt heves finish után. A rövid versenyekben *Tural* újra leverhetetlen volt. A versenyek részletes eredménye:

I. **Pásztor-díj.** Díj 3000 korona. Távoltság 2000 méter. Szemere M. Cipeész (Bonta) első, Viribus unitis (Fries) második, Futótűz (Van Dusen) harmadik. Több lö nem futott. Totalizátor: 10:14.

II. **II. osztályú elődverseny.** Díj 3000 korona. Távoltság 1600 méter. Gróf Andrásy G. Székelye (Heidt) első, Píllangó (Fries) második, Bonta (Poole R.) harmadik, azután Bátor, Sug és Román. Totalizátor: 10:18. Helyrefogadások: I. 50:110, II. 50:126.

III. **Földműve és miniszterium díja.** Díj 30.000 korona az elsőnek 7000 korona a másodiknak, 3000 korona a harmadiknak. Távoltság 2400 méter. Gróf Trauttmansdorff L. *Nunquam dormio*ja (Barker) első, *Aristides* (Van Dusen) második, *Retourlaur* (Cleminson) harmadik. Azután: Pázmán, Perhaps, Carmin, Ignatief. Totalizátor: 10:16. Helyrefogadások: I. 50:70, II. 50:82, III. 50:136.

IV. **Kétévesek handicapje.** Díj 3000 korona, távoltság 1000 méter. Schosberger L. *Ambrosusa* (Taral) első, La Pa'a (Marinkovics) második, Aldozat (Van Dusen) harmadik. Azután Petrolay, Sommer-irische, In spe, Tiinkó, Snip-snap, Fair mortgage, Csizir, Matador. Totalizátor 10:57. Helyrefogadások: I. 50:102, II. 50:108, III. 50:180.

V. **Nyeretlen kétévesek versenye.** Díj 3000 korona. Távoltság 1000 méter. Baró Uchritz Zs. *Gute Gabeja* (Taral) első, Százszorszép (Adams) második, Techt-Mechl (Cleminson) harmadik azután: Deli, Rothal, Express, Parassus, Verada, Irén, Liszór, Nona, Duoinca és Menyecske Totalizátor: 10:125. Helyrefogadások: I. 50:76, II. 50:122, III. 50:116.

VI. **Eladók handicapje.** Díj 2000 korona. Távoltság 1600 méter. Ijabb David E. *Gondotterre*je (Bonta) első. Boa (Taral) második Babám (Kussei) harmadik. Azután Curisene Pityka, Erzsike, Hamlet. Totalizátor: 10:198. Helyrefogadások: I. 50:120, II. 50:80, III. 50:124.

TÁVIRATOK

Bécs, szeptember 27. Műrztsegben a cár fogadtalására az udvar megbízásából é díából hatalmas dradalveket készítenek.

Nizza, szeptember 27. Az utcaesprők strájkja alkalmából tegnap este az összes munkásszervezetek gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy ma az elbocsátott városi ucai munkások mellett tüntetést rendeznek.

Konstantinápoly szeptember 27. Az egyiptomi alkirády a szultán meghívására tegnap este résztvett a Yildizben adott ebédben, majd pedig a szultán kihaligatáson fogadta.

Karlsbad, szeptember 27. Lord Milner ma dében innen Calaisen át Londonba utazott.

London, szeptember 27. A richmondi herceg meghalt.

Kolera Khinában.

Tiencin, szeptember 27. A Takutól hat angol mértődnyire északkeletre fekvő Peitangban pestis és kolera pusztít. Az elmúlt két hónapban a halálesetek száma 2000 volt. *Tiencin* és *Taku* vérszmentesek.

A macedóniai események.

Pétervár, szeptember 27. A lapok jelentése szerint a macedon kivándorlók és a macedon szervezőbizottság ideérkezett kiküldött tei, dr. *Mitlics* és dr. *Georgoso* szóbeli tanárok látogatást tettek a külügyminiszteriumban. A hírladlat abban áll, segítő akcióit szervezni a békes macedon lakosság javára. A kiküldöttek meg akarják szerezni a küldött adományoknak az európai hatalmak konzuljai útján való átutalásának helybenhagyását. A kiküldöttek innen Londonba és Parisba szándékoznak utazni.

Szófia, szeptember 27. Az *Agence Telegraphique Bulgare* jelenté A helybeli angol diplomáciai ügynök tegnap a következő hivatalos jelentést tette a külügyminiszternek: Sem Törökország, sem Bulgária nem számíthatnak az agol kormány támogatására, ha titok-

ban ellenállnak a reformtervezet végrehajtásának. Az angol kormány sürgette a török kormányt ezen reformok hathatós alkalmazását és érintkezésbe lépett a többi hatalmakkal egyéb reformok létesítésének lehetőségét illetőleg, melyek alkalmasabbak volnának a dolgok jelenlegi állapotán való segítésre.

Konstantinápoly szeptember 27. Bulgáriának a portához való közeledési szándékait, mint ahogy azt bebizonyították, az osztrák-magyar monarchiának és Oroszországnak Szófiában tett nagyon komoly lépéseinek hatása idézte elő. A Törökország és Bulgária között való megegyezés, úgy látszik, az entente hatalmak akciójának eredménye, melyhez a többi hatalmak is hozzájárultak. A helybeli mértékadó diplomáciai körök jó szemmel nézik a kölcsönös megértést, amely alkalmas a békét megtartani és Törökország, valamint Bulgária belső állapotait megjavítani. Ezt azonban nem szabad túlbecsülni. Egyelőre, úgy látszik, a kölcsönös megértés még nem teljes. Ausztria-Magyarország és Oroszország nyilatkozatai a Szófiában és Konstantinápolyban tett lépéseket illetőleg hatással voltak a portára.

Konstantinápoly, szeptember 27. Török jelentés szerint azon parancsot, melyvel a másodosztályú prinzdi redif-zászlóaljait az elkövetett nagy hibák miatt Kis-Azsiába száműzzék, megsemmisítették, ennek folytán a Verlovácban lázongó alban redif-zászlóalj kezdenek megnyugodni. Azt hiszik, hogy a két monasztiri vilajeti redifhadosztálynak Drinápolyba való áthelyezése a Törökország és Bulgária között létrejött állítólagos kölcsönös megértés folytán el fog maradni.

Megzavart egyházi körmenet.

Hennobont, szeptember 27. A kohó-szindikátus munkásai ma délelőtt a Szent Carades templomból kiinduló egyházi körmenet elvonulásakor tüntetés rendeztek. Minnek következtében jelentéktelen verekedések keletkeztek. Délután nagyobb mértékben ismétlődtek a rendezvényt. A tüntetők a templom előtt gyülekeztek a végül, hogy megakadályozzák egy második egyházi menet kivonulását. Dacára a külön e célból kiküldött rendőrbiztos és a csendőrség faramozásainak, különböző helyen verekedések fordultak elő, amelyek közben több személy könnyű sérülést szenvedett. Ezek után az illető lelkész elhatározta, hogy lemondja a körmenetet. A papság és a hívők még mindig ostrom alatt állanak a templomban. A tüntetők kődobálással a templom több ablakát bezúzták.

KÖZGAZDASÁG

Az Iparos-tanono-kiallítás berendezése. A Szent István raján megnyitott s kitűnően sikerült iparostanono-kiallítást, amelyet a király is kiütemelt látogatásáért, ma délelőtt rekesztették be ünnepélyesen **Láng Lajos** kereskedelmi miniszter jelenlétében, aki magának tartotta fenn azt, hogy személyesen utyjthassa át a zsűri által megítélt kitüntetések az érdemes mestereknek és tanoncoknak. A miniszteren kívül ott voltak: **Wickenburg Márk** államtitkár, dr. **Schmidt József** nyugalmazott államtitkár, **Vértes Kálmán** miniszteri tanácsos, **Lakatos Aladár**, a kereskedelmi múzeum igazgatója, dr. **Morlin Emil** miniszteri osztálytanácsos **Mártonffy Márton** ipari főfelügyelő, **Thék Endre** bírálbizottság elnök, **Neumann Árpád** udvari tanácsos, mint az izr. kézmű és földművelési egyet. elnöke, **lovag Falk Zsigmond**, az Országos Iparégyesület elnöke, dr. **Kovács Gyula** kir. tanácsos, a Kereskedelmi Múzeum igazgatója, **Gelléri Mór**, az Orsz. Iparégyesület igazgatója, **Glück Frigyes**, fővárosi **Fischer Ignác** és még számosan. Az előcsarnokban gyülekezők a vidéki ipariskolák növendékei saját jelvényeik alatt.

Láng Lajos miniszter pontban 10 órakor jelent meg a kiállításon dr. **Hollán Sándor** miniszteri titkár kíséretében. A minisztert **Thék Endre**, a bírálbizottság elnöke fogadta. Üdvözölte a minisztert a hazai ipari/észlelési terén. A bírálbizottság nevében hódoltnak ad kifejezést azért a legmagasabb kitüntetésért, amelyben a király látogatásával részesítette a kiállítást. Kéri a minisztert tolmácsolja őszinte ragaszkodásukat a királynál. Kiemeli, hogy a hazai ipar fejlesztése érdekében már sok kiállítás rendeztek de ez volt közöttük a legényesebb, mert bizonyított szolgálatot a nemzetnek arra, hogy ipara jövőjének szilárd alapját megtalálhatja. **Láng Lajos** miniszter válaszában kijelentette, hogy nagy örömmel jött el erre a fényes ünnepélyre, igényes azért, mert a munka elismerése, az a munkáé, amely lívatva van az országot nagyvagy, gazdag és hatalmasá tenni. E nemes munka iránt való tiszteletnek adott kifejezést a király is akkor, a midőn országos gondjai között időt szakított magának, hogy e kiállítást megtekintse. Kötelességének tartja hogy az érdemeseknek ő maga nyújtja át a kitüntetést, hogy ezzel is növelje értékét, nem saját személyében, hanem abban az állásban, amelyet betölt és megmutassa, hogy mily érdeklődést tanúsít az egész ország iparunk jövő nemzedékének fejlődése iránt.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után az államvasutak **Acélhang** dalgéysülete a **Szózatot** énekelte mire megkezdődött az arany-, ezüst- és bronz-érmék és ismerő oklevelek kiosztása. A miniszter minden egyesnek maga nyújtotta át a kiüntetést, ami teljes egy órát velt igénybe.

Ezután **lovag Falk Zsigmond**, az országos iparégyesület alelnöke, osztotta ki az egyesület érmeit lelkes szép beszéd kíséretében. Büszkén volt otta magát az iparosok közül va/ónak, s buzdítja őket laudakadatlann munkásságra és törekvése, mert a Miatyánk után a becsületes munka a legszebb imádság.

Az érmeik kiosztása után az **Acélhang** daloskőr a **Himnusz** énekelte, amivel az ünnepség véget ért. A minisztert távozásakor lelkesen megéljenzették.

A **Magyarországi Kéményséprő Egyesület** vasárnap délelőtt tartotta első közgyűlését a budapesti mézsáros ipartestület József-környi helyiségében. A közgyűlést **Ronchetti Oszkár**nak, a szervező-bizottság elnökének felszólalása előzte meg. **Ronchetti Oszkár** bejelentette, hogy az egyesület szervező-bizottsága befejezte működését, összesen 254 tag lépett be eddig az egyesület kötelékébe s Magyarországnak összesen 800 kéményséprője van s biztosra vehető, hogy ezek valamennyien magukévá teszik a művelés eszmáját. Végül kérte a közgyűlést, hogy a szervező-bizottság tagjainak jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon. (Helyeslés.)

Végül tudatta a közgyűléssel **Ronchetti Oszkár** elnök, hogy a szervező-bizottság tegnap délután tartott ülésében elhatározta, hogy az ország területén 16 választmányi rendes- és 16 pótlag jelöltet kik az iparkamarai kerületek beosztása szerint. Egyben felolvasta a szervező-bizottság által kijelölt választmányi rendes- és pótlagok névsorát.

Ezeknek előzetes bejelentése után néhány lelkes szóval eszeltte az újonnan alakult egyesület feladatát, mely első sorban az építészet és tűzrendészeti törvény megalkotására irányul. Ajánlja hogy a közgyűlés válasza meg előkölür dr. **Ronchetti József**et, jegyzőül pedig dr. **Dobsa László**t. A közgyűlés éljenzéssel vette tudomásul a szervező-bizottság elnökének jelentését.

Az elnöki szöket ezután **Ronchetti József** foglalta el és rövid beszéd után rátért a közgyűlés a napirendre.

Dr. **Dobsa László** jegyző olvasta fel ezután az új egyesületnek alapszabály-tervezetét, amelyet a belügyminiszterhez fognak feltérjeszteni. Végül a választásokat eljették meg. Elnök lett **Bauer József** Ferenc. Alelnökök lettek: **Deviczó Károly**, **Ronchetti József** és **Novotny József**. Pénztáros lett: **Albertini János**. Ügyész: dr. **Nessi Pál**. Jegyző: dr. **Dobsa László**. Számvizsgálók lettek: **Ronchetti Részó**, **Jenőfi Ferenc** és **Kühne János**. Megválasztották ezenkívül a szervező-bizottság által előterjesztelt indítvány értelmében a 16 választmányi rendes s 16 választmányi pótlagot, akik egyszersmind kerületi felügyelők is. **Jenőfi Ferenc** (Veszprém) indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott **Ronchetti József**nek, a Felsőmagyarországi Kéményséprő-Egyesület volt elnökének és megválasztotta őt díszelnöknek. **Nessi Pál** beszéde után, melyben a közgyűlés tagjai összetartásra buzdította, a közgyűlés véget ért.

Kertészeti kiállítás. Szatmárról tértérőzők: A szatmáregyei gazdasági egyesület kiválasztott kiállítását ma nyitották meg. A megnyitáson a földművelési miniszter képviselőben **Molnár István** miniszteri tanácsos jelent meg, ki a miniszter nevében üdvözölte a kiállítás rendezőit és a kiállítókat. Ezután **Hugonnay Béla** gróf főispán nagy közönség jelenlétében megnyitotta a kiállítást, mire dr. **Fekete Sámuel** a gazdasági egyesület elnöke beszédet tartott, melyben a kiállítás fontosságát közgazdasági szempontból fejtegette.

A **Harmónia társulat** tegnap este tartotta XXIII. évi rendes közgyűlését, amelyen először a mérleget, megadták a teimentvényt. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság tagjai újból egyhangúlag megválasztották.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

240.641 előfizetés. A kérdéztel neve nem található a cmtárban. — **Sch. B. Miskolc.** A Beritz-módszer tankönyvét ajánlják. Megrendéheti minden könyvkereskedésben a szótárral együtt. — **Szabakal előfizetés.** Osztróbaknál egyáltalán, tehát a kamarási méltóságnál kötelező nemesi kvalifikáció kimutatásánál is, adóptál, vagy kösőbb egyháziilag és polgári jog tekintetében törvényesített gyermekek nemessége számít, mert **Mária Terézia** által 1766-ban kiadott s jelenleg is érvényes (spróba-szabályzat nemcsak az ősök véréből való nemes leszármazást követeli, hanem azt is, hogy a törzsán előtüntetett egyének nemesül is lehetnek legyenek. Ami azt jelenti, hogy osztróbaknál csak azt tekintik nemesnek, akinek szülei törvényes házasságban éltek. Azért a nemességszerzők (az úgynevezett prim aquirités) az őstábiázat legelső sorában sem számítanak előnek. — **W. Debóvár.** A budapesti tőzsdetancás a tőzsdéi árjegyzőlapban előforduló gabonaszármazási helyneveket tolmáczmát a következőképpen írta körül: **1. Tiszavideki lu** a alatt olyan buza értendő, mely jelleg tekintetében megfelel a Békés vármegyében és Csongrád, valamint Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék Tisza-balparti részeiben termelt buzak átlagának, s amely

a nevezett vagy ezekkel szomszédos területeken termelt. **2. Fejérmegyei buza**, mely jelleg tekintetében megfelel a Fejér vármegyében termelt buza átlagának és mely a nevezett, vagy ezzel szomszédos területeken termelt. **3. Felsővidéki buza**, mely jelleg tekintetében megfelel a Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-vármegyében, a biai, pomázi és váci jársók kivételével, termelt buza átlagának és mely a nevezett vagy ezekkel szomszédos területeken termelt. **4. Bácsági buza**, mely jelleg tekintetében megfelel a Torontál és Temes vármegyékben termelt buza átlagának és mely a nevezett vagy ezekkel szomszédos területeken termelt. **5. Bácskai buza**, mely jelleg tekintetében megfelel a Pest-Pilis-Solt-Kiskun-megyében, a dunamenti részek kivételével, termelt buza átlagának s mely a nevezett vagy ezekkel szomszédos területeken termelt. — **1. Tiszavideki árpa** alatt oly árpa értendő, melynek jellege megfelel az Áltöldnek a Tisza a Maros és a Dékeletti-Kárpátok által határolt részében termelt hasonló nemű árpa átlagának és amely a nevezett vagy ezekkel szomszédos területen termelt. **2. Felsőmagyarországi árpa**, melynek jellege megfelel a Tisza jobbparti vármegyékben és Nógrád vármegyében termelt hasonló nemű árpa átlagának s mely a nevezett vagy ezekkel szomszédos területen termelt. **3. Danántúli árpa** az, melynek jellege megfelel Magyarországnak a Duna, a Dráva és az országhatár által körülvevő részében termelt hasonló nemű árpa átlagának és mely a nevezett területen termelt. Egyuttal eirandete a tanács, hogy ezeket a meghatározásokat az árjegyzőlapon is fölűtessék.

Pénzkölcsön

országyekre és értékpapírokra majdnem a teljes arfolyamig.
Zalognak hely sorjegyek állásuk kivételével és azok nagyobb és kisebb előleget adók vagy átvétel a sorjegyeket a napi áron — mint a hirlapokban jegyezve — és a tulajdonos ugyanazon sorjegyeket visszaveheti tőlem apró részletekig.
Tőzsdéi megbízások teljesítése. Információk beszerzése. Osztálysorjegyek átírásaita.

Ifj. Schön Árpád bankháza

Budapest, csanki Rzszelekút 48. szám alatt.
Kérem a címre különösen figyelem.
Videki megbízásokra különös gond fordítottak.

Napirend.

Napár: Hétfő, szeptember 23. — **Római-katholikus:** Vencel. — **Protestáns:** Adolf. — **Örög-orosz:** szeptember 15.) Niketa. — **Zsidó:** Tisri 7. — **Nap kéli:** 5 óra 40 perckor. — **Nyugszik:** 5 óra 28 perckor. — **Hold kéli:** 1 óra 1 perckor délután. — **Nyugszik:** 10 óra 27 perckor délelőtt. — **Első negyed** 2 óra 8 perckor délután.
A **miniszterek nem fogadják.**
Az **osztálysorjegyek házása** délelőtt 9 órakor saját palotájában. (IV. nap.)
Nemzeti Múzeum. Állat- és ásványtár. Nyitva van délelőtt 9 óratól délután 1 óráig.
A **Margitay-kilátás** a Nemzeti Szalonban nyitva 9 óratól este 8-ig. Belépődj 50 fillér.
Közlekedési Múzeum a Városgyűben nyitva d. e. 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6-ig.
Az **Akadémia Goethe-szobója** nyitva délelőtti 10—12-g.
A **kereskedelmi és sparkamara könyvtára** (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig.
A **fővárosi könyvtár** (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—11-g, vasár- és ünnepnapokon 9—12-g.
Egyesemi könyvtár zárva.
Államcsanak könyvtár nyitva 3—7-g.
Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 1-g.
Állatkert a Városgyűben nyitva egész nap. Belépődj 60 fillér.

A titkos betegségek

alapos gyógyításáról.

Ne sajnálja senki a fáradást ilyen komoly ügyben. Jelenkezék egyszer személyesen, mert a legjobban kiülföldön beszerzett speciális műszerekkel meg a legreális betegségeknek is pontosan meg lehet határozni a székhelyét, elterjedését, minőségét, körkörüjét: bármily mélyen fészkelte is be magát a kóranyag a szervekbe, vagy a test nedvéibe. Ezen beható vizsgálat alapján teljes bízottsággal meghatározható a betegségi állapotnak megfelelő, alapos gyógyításához vezető speciális gyógyítási mód is, amelyet mindenki, foglalkozásának megzavarása nélkül, otthon is elvégezhet. Ha valakinek lehetetlen volna megjeleneni, akkor csak írja le a baját, amelynek pontos átvizsgálása után megkapja az utasítást és a megfelelő speciális gyógyszereket is — a legnagyobb titoktartás mellett. Leveleibe válaszoljat meg mellékeljen. A gyógykezelés befolyása után a leveleket elégetik, vagy kívánatra mindenki visszakapja azokat.
Kiven tökéletes és házapótló hazánkban Dr. **Palócz v. kórházi orvos**, specialista, országos hírű intézete (Budapest, VII., Kerespesi-ut 10), ahol jóakarattal, őszintén és lelkiismeretesen kaphat mindenki (ugy fertő, mint nő) a neki életrol felvilágosítást, ahol a beteg vége és testnedvé megvizsgálata, idegei megérősdnek, az egész szervezet megszabadul a kóranyagoktól és lelki kinyai is megszűnnek.
A mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül, biztos sikerrel, alaposan és gyorsan gyógyítja már sok év óta Dr. **Palócz** az ó speciális gyógyítással még a legelhangyaltabb esetekben is. a bujásokor sebeket, hegycső, hólyag-, ideg- és hátergény-bajokat, sérveket, az önfertőzés és szifilisz utóbjait, magömlést, elgyengült férfierőt (impotenciát), kezdődő elme zavart, aranyeret, vörbajokat, bőrbetegségeket és a női nemi szervek minden betegségeit. A nők részére külön nőterem és külön kijárta van. A rendelést Dr. **Palócz** önmaga és egyedül végzi naponta délelőtt 10 óratól délután 6 óráig (vasárnap déli 12 óráig).
Cím: Dr. **Palócz** v. kórházi orvos, specialista, Budapest, VII., Kerespesi-ut 10.

M. KIR. OPERAHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án. Zárva.

NEMZETI SZÍNHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án.

A kegyenc.

Tragédia 5 felvonásban. Irta gróf Teleki László. Személyek:

Table with 3 columns of names: Valentinianus, Aetius, Gaudentius, Boethius, Petronius, Avienus, Trigtotus, Basius, Fulgentius, Palladius, Heracles, Ivánfi, Bakó, Dezső, Egressy, Szacsavay, Gál, Pálffy, Horváth, Mihályi, Beregi, Gabányi, Sidonius, Vigilius, Orestes, Caustinus, Julianus, Avenarius, Marcus, Eudoxia, Julia, Placidia, Polgár, Molnár L., Mészáros, Körösmezői, Szőke, Pethes, Náday B., Mátray, Fáy Sz., Jászai, Molnár R., Rózsahegyi

Kezdeté 7 órakor.

VIGSZÍNHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án.

Leánykérés.

Böhözát 1 felvonásban. Irta Csehov Antal. Oroszból fordította: Pintér Ákos.

Utána:

A korbács.

Böhözát 3 felvonásban. Irtaik Hennequin és Bilhaud. Fordította Molnár Ferenc.

Személyek:

Table with 3 columns of names: Petit Pré, Kerbolbec, Flécherolles, Pivert, Cettinquet, Bolero, Góth, Hegedűs, Szerényi, Tanay, Balassa, Vendré, Pépé, John, Lebedoiné, Consuelo, Boleróné, Lucienne, Fehér, Bárdi, Hunyadi, Kertész, Nikó, Harmat

Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án.

Cigányélet.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerzette Dankó Pista.

Személyek:

Table with 3 columns of names: Tollas Zsiga, Dadó Ruzsi, Lajos, Marcsa, Darázs Etel, Lajoska, Újvári, Siposné, Szirmai, Szentmiklósy, Balázs, Dezsőfi, Csicsó, Polyva, Macska László, Móric bácsi, Tudomány, Dávid, Kovács, Szabó, Kise M., Solymosi, Pázmán, Marton

Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án.

A drótostót.

Nagy operette előjátékkal, 2 felvonásban. Irta Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette Lehár Ferenc.

Személyek:

Table with 3 columns of names: Günther, Mici, Jankó, Fenyéri, Kornai, Heitai, Pfefferkorn, Zsuzsika, Milos, Tollagi, Szentgyörgyi, Rátányi

Kezdeté 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHAZ.

Hétfő, 1903. szeptember hó 28-án.

Szerbia.

Irta: dr. Strausz Adolf. Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHAZ.

Hétfő 1903. szeptember hó 28-án.

Serge Panine.

Színmű 5 felvonásban. Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Alkers

a víz alatt élő emberek

Sidi

fenomenális erőművésze

Alfonso

mester-zsonglőrök

Cespi

nemzetközi énekesnő

Czinka Panna

cimbalom művésznő

és a többi elsőrangú különlegesség.

Az előadás 8 órakor kezdődik.

A télikerben reggel 5 óráig Vörösi Elek cigányzenekara hangverseny.

ORVOS SORSJÁTÉK

Főnyeremény esetleg 50.000 kor. ért.

Egy sorsjegy ára csak 1 korona. Huzás már október 10-én

Kapható: MÉSZÁROS MIKLÓS banküzletben, Budapest, VIII., József-körút 24.

BIKAVÉR LIKÖR. TISZTA BORPÁRLAT. ENNÉLFOGVA ÉTVÁGYGERJESZTŐ ÉS GYÓMÖRŐSÍTŐ. KLEIN JÓZSEF ÉS ADOLF, BUDAPEST

Lampel R. (Wodianer F. és fia) Magyar és német helyesírási szabályok. A magyar helyesírás. A magyar helyesírás. A magyar iskolai helyesírás. Az egységes német helyesírás. Az egységes német helyesírás táblázata. Az új magyar és német helyesírás szabályai.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért. Orvos Sorsjáték.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért. Orvos Sorsjáték.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért. Orvos Sorsjáték.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért. Orvos Sorsjáték.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért. Orvos Sorsjáték.

Központi iroda: Budapest, IV., Váci-utca 17/7.

Egy sorsjegy ára csak 1 kor.

Sorsjegyek ezenkívül minden bankházban és dohánytözsdeben kaphatók.

Ismételadónak engedmény.

A 130951 számú „Eljárás kovafinor, illetve fluorfinor vegyületeknek tovább könnyen földolgozható fluorvegyületekké való átalakítására” című, 1897. május 19-ről kelt magyar szabadalomra

A 19999 számú „Zárószereket betűsoroknak stereotyp ímezéssel, illetőleg külön zárókeretekkel való összekötésére” című, 1900. március 15-ről kelt magyar szabadalomra

A 16493 számú „Vágányelrendezés hajókat vontató lokomotívok számára oly helyeken, melyeken a normális vágány elhelyezésére nincs meg a kellő hely” című, 1899. június 24-ről kelt magyar szabadalomra

Resztletfizetésre arany, ezüst, ékszerök zseborák és ingaróka olcsón kaphatók Grünberger Armin Béla IV. Váci-utca 30. I. em. 23

Én Csillag Anna

185 cm. Jús hosszú Loreley-hajamat, az általam felkötött, minden 76 havi használatát után ötven érczen kenőcs az egyedül szer a haj ápolásra, a növekedés előmozdítására, a hajszál erősítésére, aprakál erős és teljes szakáll növekedés és már rövid időt használtam után is nagy a hatása, mint szakállnak természetesen fényt és teljességet kölcsönöz és megrövidíti azokat a korai megcsúszástól egész a kéző árgorkorig.

Csillag Anna

Wien, I., Graben 14.

BUTOROK

dívának, matraccok, fűgőtámpák, lámpások, legújanyosabb árbau

részletfizetésre is kaphatók

Náthán Ignácnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 23.

Gavallér ruhákrát megnyit Kosuth Enjostenen 15. I. 15. Frank és azalon ötönök kölcsön adjának.

Kitűnő szabású ruhákat készít szakmájában tökéletes szabóné. Vidéki megrendeléseket is elvállal. Legjobb toletolet a háziruhák 5 frttól feljebb. Szentkirályi-utca 22. II. 24.

310,000 korona nyerhető!

1 darab 40/0-os Tiszaszegedi sorsjegyigényvennyel Huzás okt. 1-én, főnyeremény 180,000 K., Ára K. 8 I darab 30/0-os Magy. Jeltásorsorsjegyigényvennyel Huzás okt. 24-én, főnyeremény 100,000 K., Ára K. 4-50. I darab Magyar Iparművelési sorsjegy. Huzás dec. 28-án, főnyeremény 20,000 K., Ára K. 1. VV A három együtt csak 12 korona VV Vidéki rendeléseanol 85 fillér pórtó küldendő.

Mercurbank és váltóüzlet r.-t. Budapest, IV., Váci-utca 37. sz.

Színházak heti műsora.

Table with 6 columns: Day, Magyar kir. Opera, Nemzeti színház, Vigszínház, Népszínház, Magyar színház. Rows include Kedd, Szerda, Csütörtök, Péntek, Szombat, and d. u. Vasárnap este.

Az Athenaeum irod. és nyomdai r.-t. kiadásában Budapest, VII., Kerepesi-út 54. megjelent: Dr. HORVÁTH CYRILL Magyar Irodalom Története. Első kötet. I. KÖTET: Arégi magyar irodalom története. Ára a 755 lapra terjedő, 8-rét alaku munkának fűzve 12, kötve 15 korona. Számos szövegképpel és műmellettel. Kapható a kiadótársulatnál és minden könyvkereskedésben.